

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore

**IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE
VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA
ZA 2021. GODINU**

Podgorica, februar 2022.

SADRŽAJ

UVOD	3
STRUČNA SLUŽBA VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA	3
POSLOVI STRUČNE SLUŽBE	3
SPECIJALIZOVANI STRUČNI POSLOVI	3
Pripremni postupak.....	3
Izvršavanje krivičnih sankcija	4
Krivičnopravna zaštita djece/maloljetnika	4
OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI	5
IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE ZA 2021. GODINU	7
IZVJEŠTAJ O STRUČNIM POSLOVIMA	7
PRIPREMNI POSTUPAK.....	7
Dostavljanje nalaza i mišljenja Stručne službe državnim tužiocima.....	7
Dostavljanje podataka o izrečenim alternativnim mjerama	12
KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE/MALOLJETNIKA	13
Dostavljanje nalaza i mišljenja Stručne službe državnim tužiocima.....	13
Preduzimanje dodatnih mjera zaštite prava i dobrobiti djeteta/maloljetnika	28
OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI	30
Prikupljanje podataka i izrada godišnje evidencije o alternativnim mjerama	30
Sklapanje sporazuma i obezbjeđivanje uslova za sprovođenje vaspitnih naloga	32
Osiguranje maloljetnika od povreda za vrijeme primjene vaspitnog naloga	33
Dostava izvještaja o primjeni alternativnih mjera i drugim pitanjima iz domena rada Stručne službe, za potrebe Vrhovnog državnog tužilaštva	34
Primjena audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece	34
Davanje mišljenja o zakonskim/podzakonskim aktima koji se odnose na zaštitu maloljetnika, učešće na sastancima za potrebe Vrhovnog državnog tužilaštva	39
Sradnja sa ustanovama i organizacijama 2021.	41
Saradnja sa medijima 2021.	42
Učešće na stručnim skupovima 2021.	43
Predstavljanje Stručne službe na veb sajt-u Vrhovnog državnog tužilaštva	45
IZVJEŠTAJ O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA IZREČENIH MALOLJETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DJELA U 2021. GODINI	46

UVOD

STRUČNA SLUŽBA VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Stručna služba pomaže državnim tužilaštvima na način da načelnik i samostalni savjetnici (socijalni radnik, specijalni pedagog ili psiholog), po zahtjevu državnog tužioca, obavljaju poslove u vezi pripremnog postupka, postupka izricanja i izvršavanja alternativnih mjera, predlaganja krivičnih sankcija i postupka krivičnopravne zaštite djece/maloljetnika propisane: Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku – ZOPPMUKP (Službeni list Crne Gore, br. 64/2011 i 1/2018.); Pravilnikom o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore, br. 42/12) i drugim relevantnim propisima.

POSLOVI STRUČNE SLUŽBE

SPECIJALIZOVANI STRUČNI POSLOVI

PRIPREMNI POSTUPAK

- Učestvovanje u prikupljanju podataka prilikom izbora i primjene vaspitnog naloga, član 13 ZOPPMUKP – Izbor i primjena vaspitnog naloga, kojim je propisano da državni tužlac za maloljetnike može povjeriti Stručnoj službi prikupljanje obavještenja prilikom izbora i primjene vaspitnog naloga
- Procjena snaga maloljetnika i kriminogenih rizika u odnosu na lični, porodični i obrazovni nivo i sačinjavanje stručnog mišljenja o osnovanosti primjene člana 66 ZKPPMUKP – Odbacivanja krivične prijave iz razloga pravičnosti, kojim je propisano da državni tužlac za maloljetnike može, prije donošenja odluke o odbacivanju krivične prijave zatražiti nalaz i mišljenje Stručne službe; člana 69 ZKPPMUKP – Uslovljeni oportunitet; člana 76 ZKPPMUKP – Načelo cjelishodnosti
- Davanje stručnog mišljenja o izricanju i izboru alternativnih sankcija prema maloljetnicima; nadzor nad izvršavanjem vaspitnih naloga kroz saradnju sa centrima za socijalni rad i ustanovama/organizacijama u kojima se sprovode vaspitni nalozi; sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja o rezultatu sprovedenih vaspitnih naloga (ZKPPMUKP, član 75; Glava 6 – Primjena vaspitnih naloga)
- Učestvovanje u prikupljanju podataka u pripremnom postupku (ZKPPMUKP, član 73) i ispitivanju maloljetnika u toku izviđaja i prikupljanju podataka o krivičnom djelu, u toku dokaznog postupka, posebno kada to zahtijeva specifični stručni pristup u odnosu na psihofizički status i sposobnosti maloljetnika (ZKPPMUKP, član 74).
- Učestvovanje u procjeni i obavljanju nadzora nad zadržavanjem i određivanjem pritvora u izviđaju (ZKPPMUKP, član 64)
- Sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja u vezi predlaganja sankcije primjerene maloljetniku (ZKPPMUKP, član 78 – Prijedlog državnog tužioca da se maloljetniku izrekne krivična sankcija, kojim je propisano da državni tužlac za maloljetnike može, prije

podnošenja prijedloga da se maloljetniku izrekne krivična sankcija, zatražiti mišljenje Stručne službe)

- Davanje nalaza i mišljenja o primjeni maloljetničkih sankcija za mlađa punoljetna lica (ZOPPMUKP, član 40, 41)
- Sačinjavanje nalaza i mišljenja u slučaju kada se procijeni/utvrde činjenice da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djeteta (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA

- Sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja o rezultatu sprovođenja vaspitnih mjera, o opravdanosti produžetka, zamjene, obustave mjere, po zahtjevu tužioca (ZOPPMUKP, član 99 – Obustava izvršenja i izmjena odluke o vaspitnim mjerama)
- Obilazak maloljetnika smještenih u ustanovama, zajedno sa državnim tužiocem i/ili po nalogu državnog tužioca; sačinjavanje mišljenja o uslovima boravka maloljetnika u ustanovama (vaspitna ustanova, maloljetnički zatvor) i djelotvornosti mjere koja se sprovodi (ZOPPMUKP, Glava peta – Kontrola izvršenja krivičnih sankcija)
- Sačinjavanje nalaza i mišljenja u slučaju kada se procijeni/utvrde činjenice da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djeteta (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE/MALOLJETNIKA

- Prikupljanje podataka o ličnim i porodičnim prilikama djeteta/maloljetnika na čiju je štetu izvršeno krivično djelo ili djeteta/maloljetnika svjedoka i davanje mišljenja o daljem postupanju u odnosu na okolnosti koje su doprinijele ili bile od uticaja na izvršavanje krivičnog djela na štetu djeteta/maloljetnika ili na bezbjednost djeteta/maloljetnika te obavještavanje centra za socijalni rad o tome (ZOPPMUKP, Glava četvrta – Posebne odredbe o zaštiti maloljetnih lica kao učesnika u krivičnom postupku,; Zakonik o krivičnom postupku, Službeni list, br. 57 od 18. avgusta 2009, 49/10, 47/14, čl. 289 – Pribavljanje podataka o okrivljenom: „Državni tužilac će prije završene istrage pribaviti podatke o okrivljenom... po potrebi, državni tužilac će pribaviti podatke o ranijem životu okrivljenog i o prilikama u kojima živi, kao i o drugim okolnostima koji se tiču njegove ličnosti... može odrediti zdravstvene preglede ili psihološka ispitivanja okrivljenog kad je potrebno da se dopune podaci o ličnosti okrivljenog“)
- Pružanje stručne pomoć kod ispitivanja djeteta/maloljetnika svjedoka i djeteta/maloljetnika na čiju je štetu izvršeno krivično djelo kroz pripreme djeteta/maloljetnika za ispitivanje, davanje mišljenja o njegovoj spremnosti i sposobnosti za ispitivanje, načinu ispitivanja i sktivno učešće Stručne službe u ispitivanju, u postupcima koji prethode odlučivanju o podizanju optužnice ili obustavi istrage (članu 93 ZOPPMUKP propisuje da se saslušanje maloljetnog lica sprovodi uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe, kao i da se saslušanje maloljetnog lica koje nije navršilo 14 godina života, kao oštećenog ili svjedoka u postupku, obavezno sprovodi uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe)

- Ispitivanje djeteta/maloljetnika svjedoka i djeteta/maloljetnika na čiju je štetu izvršeno krivično djelo putem audiovizuelne tehnike, uz pomoć Stručne službe, na način da dijete/maloljetnik bude u zasebnoj prostoriji sa stručnim licem iz Stručne službe, a prisustvo državnog tužioca i drugih učesnika u postupku obezbjeđuje se iz druge prostorije, putem audiovizuelne tehnike (članu 93 ZOPPMUKP propisuje da se saslušanje maloljetnog lica sprovodi uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe, kao i da se saslušanje maloljetnog lica koje nije navršilo 14 godina života, kao oštećenog ili svjedoka u postupku, obavezno sprovodi uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe)
- Obavješćavanje centara za socijalni rad o potrebi preduzimanja mjera zaštite prava i dobrobiti djeteta/maloljetnika kada se u toku postupka prema djetetu/maloljetniku uoči da postoji takva potreba (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

- Sklapanje sporazuma sa javnim ustanovama, organizacijama, nevladinim i drugim organizacijama o sprovođenju vaspitnih naloga (ZOPPMUKP, Glava 6 – Primjena vaspitnih naloga)
- Osiguranje maloljetnika od povreda za vrijeme primjene vaspitnog naloga-uključivanje u sportske aktivnosti i vaspitnog naloga-obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (ZOPPMUKP, član 109, stav 5 – Uključivanje u sportske aktivnosti i 110, stav 6 – Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada)
- Saradnja sa centrima za socijalni rad, školama i drugim javnim ustanovama, organizacijama, nevladinim organizacijama i drugim stručnim službama (ZOPPMUKP, član 46, stav 4)
- Prikupljanje, obrada, statistička analiza, kontrola i priprema statističkih podataka iz djelokruga rada Stručne službe
- Vođenje evidencije izrečenih alternativnih mjera (shodno ZOPPMUKP, član 101 i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama)
- Analiza stanja i kretanja kriminaliteta maloljetnika i odraslih učinioca krivičnih djela na štetu djece/maloljetnika na osnovu kvantitativnih i kvalitativnih podataka (statusi djeteta/maloljetnika; statusi odraslih učinioca krivičnih djela na štetu djece/maloljetnika; vrste krivičnih djela; kriminalni recidiv; kritična mjesta u lokalnim zajednicama)
- Saradnja sa lokalnim zajednicama u cilju praćenja izvršenja mjera i sankcija prema maloljetnicima i njihovim porodicama, kao i praćenja stanja i kretanja kriminaliteta djece/maloljetnika, kriminaliteta odraslih na štetu djece/maloljetnika i iniciranja relevantnih preventivnih programa
- Učešće u radu tijela za zaštitu prava djece i mladih, izradi propisa vezanih za zaštitu prava djece, mladih i porodice
- Učešće u različitim oblicima stručnog usavršavanja i stručnim skupovima

Prema UN Konvenciji o pravima djeteta (1989.), Porodičnom zakonu Crne Gore (2016.), Zakonu o socijalnoj i dječijoj zaštiti Crne Gore (2017.), "dijete" je osoba koja nije navršila 18 godina.

Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (2012.) definiše/koristi termin "dijete" za lice koje nije navršilo 14 godina. Prema licu koje nije navršilo 14 godina ne može se voditi krivični postupak niti primjenjivati alternativne mjere i krivične sankcije.

Korišćenja termina "dijete/dječak/djevojčica" i "maloljetnik/maloljetno lice" u ovom Izvještaju ima značenje da se radi o licu koje nije navršilo 18 godina.

IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE ZA 2021. GODINU

U toku 2021. godine u Stručnoj službi je zaposlena jedna službenica, načelnica Stručne službe – socijalna radnica, jedna samostalna savjetnica II – psihološkinja (koja je na bolovanju) i jedna samostalna savjetnica III – psihološkinja.

IZVJEŠTAJ O STRUČNIM POSLOVIMA

PRIPREMNI POSTUPAK

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA

U 2021. godini državni tužioci za maloljetnike su Stručnoj službi uputili 19 zahtjeva za obradu 19 maloljetnih učinilaca krivičnih djela (u 19 predmeta). Izvršena je procjena za 15 maloljetnika, a procjena za 4 maloljetnika se nastavlja u 2022. godini. Takođe, završena je procjena za 2 maloljetnika iz 2020. godine, za koje je u 2021. godini data preporuka za primjenu vaspitnih naloga, koji su izrečeni i ispunjeni. Nastavljeno je i praćenje vaspitnih naloga započetih u 2020. godini, za 4 maloljetnika, koji su ispunjeni. Na taj način, u 2021. godini u Stručnoj službi se radilo sa ukupno 25 maloljetnika, u 25 predmeta.

Nalaz i mišljenje Stručne službe u krivičnom postupku prema maloljetniku, u 2021. godini, je zatražilo 5 osnovnih državnih tužilaštava-ODT i to: ODT Cetinje (za 4 maloljetnika); ODT Herceg Novi (za 2 maloljetnika); ODT Kolašin (za 3 maloljetnika); ODT Kotor (za 1 maloljetnika); ODT Podgorica (za 7 maloljetnika); Više državno tužilaštvo u Podgorici, za 2 maloljetnika.

TABELA 1: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema krivičnim djelima koje su učinili maloljetnici/mlađi punoljetnici

R.br.	Vrsta krivičnog djela	Član KZ	Broj KD	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151*	3		3
2.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	1	1	
3.	Teška krađa	240	1	1	
4.	Prikrivanje	256	1		1
5.	Nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti	287	6	1	5
6.	Neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga	300	1		1
7.	Omogućavanje uživanja opojnih droga	301	2		2
8.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	1		1
9.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	1		1
10.	Izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje	370	1		1
11.	Lažno prijavljivanje	388	1	1	
12.	Nasilničko ponašanje	399	1		1
UKUPNO			20	4	16

*1 maloljetnik je učinio dva krivična djela: teška tjelesna povreda (član 151 Krivičnog zakonika Crne Gore-KZCG) i nasilničko ponašanje (član 399 KZCG), za kojeg je izrečen jedinstveni vaspitni nalog (ODT Podgorica)

Nalaz Stručne službe je zatražen za 19 maloljetnika, koji su izvršili ukupno 20 krivičnih djela.

Uočava se da je nalaz Stručne službe podjednako zatražen kod izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja (za 6 maloljetnika, koji su učinili ukupno 7 krivičnih djela) i za krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, član 287 (za 6 maloljetnika), dok je za krivična djela iz oblasti zloupotrebe droge zatražen nalaz za 3 maloljetnika, a za krivična djela sa elementima krađe i iz oblasti saobraćaja za po 2 maloljetnika.

Kod krivičnih djela sa elementima nasilja oštećeni su podjednako bila maloljetna (2, s tim da su na štetu 1 maloljetnika učinjena 2 krivična djela) i punoljetna lica (2), a kao oštećeni evidentirano je i 1 dijete. Na štetu društvene zajednice učinjeno je 1 krivično djelo sa elementima nasilja (član 370 KZCG).

TABELA 2: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema polu i uzrastu maloljetnika/mlađeg punoljetnog lica u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R.br.	Uzrast u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Ukupno maloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	14 godina	2	1	1
2.	15 godina	4	1	3
3.	16 godina	9	1	8
4.	17 godina	4	1	3
UKUPNO		19	4	15

Nalaz Stručne službe je zatražen za 15 maloljetnika muškog pola i za 4 maloljetnice. Raspon godina maloljetnih učinilaca krivičnih djela je od 14 do 17 godina, a najviše maloljetnika je bilo na uzrastu od 16 (9), a uzrasta 15 i 17 godina su bila po 4 maloljetnika.

Maloljetnim učiniocima ženskog pola (4) se na teret stavljaju sljedeća krivična djela: nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici; lažno prijavljivanje, član 388 (za navodno protivpravno lišenje slobode iz člana 162 KZCG u cilju sklapanja nedozvoljenog braka); nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, član 287 i teška krađa, član 240 KZCG.

TABELA 3: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema polu i obrazovnom statusu maloljetnika/mlađeg punoljetnog lica u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R.br.	Školovanje maloljetnika	Broj maloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Završio SŠ	1		1
2.	1. razred SŠ	5	1	4
3.	2. razred SŠ	5	1	4
4.	3. razred SŠ	4	1	3
5.	4. razred SŠ	1		1
6.	Vanredno 1. razred SŠ	1		1
7.	Vanredno 2. razred SŠ	1	1	
UKUPNO SREDNJA ŠKOLA		18	4	14
NE ŠKOLUJE SE		1		1
UKUPNO		19	4	15

Uočava se da je većina maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela u redovnom obrazovnom procesu, i to: 15 maloljetnika pohađa srednju školu. Ukupno 3 maloljetnika nisu u sistemu redovnog obrazovanja, i to: 1 maloljetnik je prekinuo redovno školovanje u 1. razredu, 1 maloljetnik u 2. razredu srednje škole i vanredno će polagati navedeni razred, a 1 maloljetnik je prekinuo školovanje u 2. razredu srednje škole. Srednju školu je završio 1 maloljetnik i zasnovao radni odnos.

TABELA 4: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema predloženim mjerama

Rb. Br.	Prijedlog SS za izricanje alternativne mjere/krivične sankcije	Broj mjera	Broj djevojčica	Broj dječaka	Prihvaćen prijedlog SS	Nije prihvaćen prijedlog SS
1.	Pojačani nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi ili organizaciji za vaspitanje i obrazovanje maloljetnika	1	1		1	
2.	Opomena	2		2	2	
3.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	5	1	4	4	1
4.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	2		2	2	
5.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	4*		4	3*	
6.	Procjena	1	1		1	
7.	U toku	4	1	3	4	
UKUPNO		19	4	15	18	1

* za 1 maloljetnika, prema kojem su vođena 2 krivična postupka, Stručna služba je preporučila 1 jedinstveni vaspitni nalog, što je prihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike (ODT Kolašin)

U 2021. godini, Stručna služba je sačinila nalaz i mišljenje sa prijedlogom za primjenu sljedećih alternativnih mjera (12 alternativnih mjera, za 13 maloljetnika):

- opomena (2), što je prihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike (ODT: Cetinje i Herceg Novi),
- vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (5), od kojih su 4 prihvaćena od strane državnog tužioca za maloljetnike (ODT Podgorica: 2; ODT Cetinje: 1; ODT Kolašin: 1), a za 1 maloljetnika je državni tužilac za maloljetnike predložio sudu ekvivalentnu mjeru, posebnu obavezu - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (ODT Herceg Novi),
- vaspitni nalog – plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (2), što je prihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike (VDT Podgorica: 1; ODT Podgorica: 1),

- vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (3), što je prihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike (ODT Podgorica: 1; VDT Podgorica: 1; ODT Kolašin: kao i da se za 1 maloljetnika, prema kojem su vođena 2 krivična postupka, izrekne 1 jedinstveni vaspitni nalog).

Za 1 maloljetnika, u 2021. godini, Stručna služba je sačinila nalaz i mišljenje sa prijedlogom za primjenu vaspitne mjere – pojačani nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi ili oorganizaciji za vaspitanje i obrazovanje maloljetnika, što je prihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike (ODT Podgorica).

Za 1 maloljetnika je zatražena procjena podobnosti za saslušanje-iznošenje odbrane, priprema i pomoć kod saslušanja, koja je prihvaćena od strane državnog tužioca za maloljetnike (ODT Kotor).

Za 4 maloljetnika postupak procjene se prenosi u 2022. godinu.

U 2021. godini državni tužioci za maloljetnike su izrekli 17 vaspitnih naloga, i to:

- poravnanje sa oštećenim (7), pred ODT: Bar (2) i ODT Nikšić (5), koja su izvršena putem izvinjenja;
- obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (4), od kojih su: 2 pred ODT Podgorica (1 je ispunjen, a 1 se nastavlja u 2022. godini); 1 pred ODT Kolašin (ispunjen); i 1 pred ODT Herceg Novi (procjena iz 2020.; u 2021. djelimično ispunjen),
- plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (3), od koji je: 1 pred ODT Cetinje (ispunjen); 1 pred VDT Podgorica (ispunjen); i 1 pred ODT Podgorica (nastavlja se u 2022. godini),
- uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (3), od kojih su: 1 pred VDT Podgorica (ispunjen); 1 pred ODT Podgorica (djelimično ispunjen, odluka državnog tužioca za maloljetnike se prenosi u 2022. godinu); 1 pred ODT Kolašin (ispunjen).

U vezi predmeta za koje je rad iz 2020. godine nastavljen/prenijet u 2021. godinu, završena je procjena za 2 maloljetnika, za koje je dat prijedlog za primjenu vaspitnog naloga:

- obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (1, koji je djelimično ispunjen),
- plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (1, koji je ispunjen).

Nastavljeno je i praćenje vaspitnih naloga započetih u 2020. godini, za 4 maloljetnika, koji su ispunjeni:

- uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (2, koji su ispunjeni),
- obavljanje društveno korisnog ili humanitarinog rada (1, koji je ispunjen),
- plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (1, koji je djelimično ispunjen)

Na taj način, ispunjeno je svih 6 vaspitnih naloga iz 2020. godine, a od ukupno 17 vaspitnih naloga izrečenih u 2021. godini, ispunjeno je 14 vaspitnih naloga, za 2 vaspitna naloga izvršenje se

nastavlja u 2022. godini, a za 1 maloljetnika se odluka državnog tužioca za maloljetnike prenosi u 2022. godinu.

DOSTAVLJANJE PODATAKA O IZREČENIM ALTERNATIVNIM MJERAMA

Shodno članu 101 ZOPPMUKP, provjera podataka o izrečenim alternativnim mjerama je u prethodnim godinama zatražena na sljedeći način: u 2020. godini, za 89 maloljetnika (ODT Bijelo Polje, Cetinje, Nikšić, Podgorica i Ulcinj; CB Pljevlja); u 2019. godini za 42 maloljetnika (ODT Cetinje, Nikšić, Podgorica; CB Pljevlja); u 2018. godini za 45 maloljetnika (ODT Cetinje, Nikšić, Podgorica, Ulcinj; CB Bijelo Polje, Mojkovac, Pljevlja); u 2017. godini za 59 maloljetnika (ODT Cetinje, Nikšić, Podgorica; CB: Bijelo Polje i Pljevlja); u 2016. godini za 100 maloljetnika (ODT Bar, Cetinje, Nikšić, Podgorica, Ulcinj; CB Bijelo Polje, Kotor, Pljevlja, Ulcinj); u 2015. godini za 53 maloljetnika (ODT Bar, Bijelo Polje, Cetinje, Podgorica, Ulcinj; CB Bijelo Polje); u 2014. godini za 50 maloljetnika (ODT Bar; Nikšić; Podgorica), a u 2013. godini nije bilo takvih zahtjeva.

Davanje podataka o izrečenim alternativnim mjerama, u 2021. godini, za 170 maloljetnika u krivičnim postupcima, je izvršeno za potrebe:

- ODT Cetinje (1),
- ODT Kolašin (1),
- ODT Nikšić (64),
- ODT Podgorica (92),
- ODT Ulcinj (5).

Takođe, od strane Centra bezbjednosti-CB Pljevlja, u 2021. godini, zatraženi su podaci o izrečenim alternativnim mjerama, za 5 maloljetnika i od strane CB u Bijelom Polju, za 2 maloljetnika.

Provjera da li je maloljetniku već izricana alternativna mjera se najčešće traži u postupku koji prethodi izricanju alternativne mjere - opomene. Putem zatražene provjere, kroz propisanu evidenciju koju vodi Stručna služba, osnovnim državnim tužilaštvima i centrima bezbjednosti su dati podaci da li je prema maloljetniku već izricana alternativna mjera, o vrsti izrečene mjere, uspješnosti njene primjene, recidivu.

Takođe, na zahtjev ODT Nikšić, od Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, pribavljeni su podaci o izrečenim krivičnim sankcijama za 3 maloljetnika

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE/MALOLJETNIKA

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA

U postupcima koji se tiču djece/maloljetnika na čiju su štetu učinjena krivična djela-oštećeni i prema djeci/maloljetnicima koja su svjedoci krivičnih djela, u 2021. godini državni tužiocima su zatražili učešće Stručne službe u 84 predmeta, za ukupno 104 djece/maloljetnika. Izvršena je procjena za 96 djece/maloljetnih lica, a procjena za 8 lica se prenosi u 2022. godinu.

Na zahtjev Osnovnog suda, na glavnom pretresu, u 2021. godini, Stručna služba je dala nalaz i mišljenje za 1 dijete-oštećeno lice, za koje se postupak vodi od 2020. godine, kada je dijete saslušano pred državnim tužiocem za maloljetnike, direktno, uz pomoć Stručne službe, u prisustvu punomoćnika i branioca osumnjičenog. Sudija je uvažio mišljenje Stručne službe da se dijete ne sasluša ponovo, zbog retraumatizacije, bliskog odnosa sa osumnjičenim licem, konflikta lojalnosti.

Primjenom audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta/maloljetnog lica, uz pomoć Stručne službe (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), u 2021. godini sprovedeno je ukupno 18 saslušanja djece/maloljetnih lica (u 16 predmeta), i 3 saslušanja (u 3 predmeta) na način da je državni tužilac za maloljetnike saslušavao dijete u posebnoj prostoriji, u prisustvu Stručne službe (dijete, državni tužilac i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja).

Putem audiovizuelne tehnike za saslušanje odraslih (dijete i svi učesnici u jednoj prostoriji) saslušano je 5 djece/maloljetnih lica (u 3 predmeta). Direktno od strane državnog tužioca, uz pomoć Stručne službe, saslušano je 35 djece/maloljetnih lica (u 30 predmeta).

Takođe, u 2021. godini izvršeno je i saslušanje za 4 djece/maloljetnih lica (u 3 predmeta), za koje je procjena izvršena u 2020. godini, i to: 3 djece je saslušano putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), a 1 dijete je saslušano direktno od strane državnog tužioca za maloljetnike, uz pomoć Stručne službe.

Stručna služba je bila angažovana za postupak procjene/saslušanja za: 104 djece/maloljetnih lica, u 84 predmeta, po zahtjevima iz 2021. godine i za tu djecu dala nalaz i mišljenje (96) i pružila i pomoć u saslušanju (61 dijete i to: putem audiovizuelne tehnike 26 djece i kod direktnog saslušanja 35 djece, u 52 predmeta); 4 djece, u 3 predmeta, za koje je procjena data u 2020. godini, a djeca su saslušana uz pomoć Stručne službe u 2021. godini (1 dijete direktno; 3 djece putem audiovizuelne tehnike); 1 dijete (u 1 predmetu), za koje se postupak vodi od 2020. godine, kada je dijete saslušano pred ODT, a u 2021. godini, Stručna služba je na zahtjev Osnovnog suda, na glavnom pretresu, dala nalaz i mišljenje o ponovnom saslušanju. Na taj način, Stručna služba je učestvovala u 88 krivičnih postupaka, i radila sa ukupno 109 djece/maloljetnih lica kao oštećenim/svjedocima (sačinila 97 nalaza i mišljenja i pružila pomoć u saslušanju 65 djece).

TABELA 5: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema nadležnom tužilaštvu i broju djece/maloljetnih lica kao oštećenih/svjedoka

Rb. Br.	Opština	ORGAN		STATUS djeteta/maloljetnog lica	
		ODT	VDT	Oštećeni	Svjedok
1.	Berane	6		6	
2.	Bijelo Polje	1	5	4	2
3.	Cetinje	6		5	1
4.	Kolašin	6		6	
5.	Kotor	9		6	3
6.	Nikšić	11		11	
7.	Plav	2		2	
8.	Podgorica	44	13	50	7
9.	Ulcinj	1		1	
UKUPNO		86	18	91	13

Nalaz i mišljenje Stručne službe u krivičnom postupku prema maloljetnom oštećenom/svjedoku, u 2021. godini, je zatražilo 9 osnovnih državnih tužilaštava-ODT i to:

- ODT Berane (za 6 maloljetnika, u 5 predmeta);
- ODT Bijelo Polje (za 1 maloljetnika, u 1 predmetu);
- ODT Cetinje (za 6 maloljetnika, u 5 predmeta);
- ODT Kolašin (za 6 maloljetnika, u 5 predmeta);
- ODT Kotor (za 9 maloljetnika, u 5 predmeta);
- ODT Nikšić (za 11 maloljetnika, u 8 predmeta);
- ODT Plav (za 2 maloljetnika, u 2 predmeta);
- ODT Podgorica (za 44 maloljetnika, u 38 predmeta);
- ODT Ulcinj (za 1 maloljetnika, u 1 predmetu).

Viša državna tužilaštva-VDT su zatražila nalaz i mišljenje Stručne službe za 18 djece/maloljetnih lica, i to

- Više državno tužilaštvo u Bijelom Polju, zatražilo je nalaz i mišljenje Stručne službe za 5 maloljetnika (u 3 predmeta),
- Više državno tužilaštvo u Podgorici zatražilo je nalaz i mišljenje za 13 maloljetnika (u 11 predmeta).

TABELA 6: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu djeteta/maloljetnog lica kao oštećenog/svjedoka

R Br.	Vrsta krivičnog djela-KD	Član Krivičnog zakona	Ukupno oštećeni/svjedoci	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teško ubistvo	144	1	0	1
2.	Laka tjelesna povreda	152	3	0	3
3.	Zlostavljanje	166a	4	0	4
4.	Ugrožavanje sigurnosti	168	3	1	2
5.	Proganjanje	168a	1	1	0
6.	Neovlašćeno fotografisanje	174	2	1	1
7.	Silovanje	204	6	4	2
8.	Obljuba sa djetetom	206	4	2	2
9.	Nedozvoljene polne radnje	208	17	15	2
10.	Vanbračna zajednica sa maloljetnikom	216	1	1	0
11.	Oduzimanje maloljetnog lica	217	6	4	2
12.	Zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica	219	4	1	3
13.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	12	8	4
14.	Nedavanje izdržavanja	221	3	2	1
15.	Krađa	239	1	0	1
16.	Razbojništvo	242	3	0	3
17.	Izazivanje opšte opasnosti	327	1	1	0
18.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	3	2	1
19.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	1	0	1
20.	Nasilničko ponašanje	399	2	0	2
21.	Trgovina ljudima	444	7	6	1
22.	Nedefinisano KD fizičko nasilje	ND FN	9	1	8
23.	Nedefinisano KD seksualno nasilje	ND SN	3	2	1
24.	Nedefinisano KD vršnjačko nasilje	ND VN	1	0	1
25.	Nedefinisano KD zanemarivanje	NDZ	2	2	0
26.	Nedefinisano KD	ND	4	4	0
UKUPNO			104	58	46

*krivično djelo trgovina ljudima, član 444 KZCG, učinjeno je prema: 3 djece u svrhu nedozvoljenog dječijeg braka; prema 2 djece u svrhu prosjačenja; prema 1 djetetu u svrhu seksualnog iskorišćavanja; prema 1 djetetu u svrhu seksualnog zlostavljanja, prosjačenja

U 2021. godini zahtjevi za procjenu i pomoć Stručne službe odnosili su se na: 91 dijete/maloljetno oštećeno lice i 13 djece/maloljetnih svjedoka.

Osumnjičena lica/učinioci su izvršili 21 vrstu krivičnih djela na štetu procjenjivane djece/maloljetnika. Kada se posmatraju zahtjevi za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnih djela, djeca/maloljetnici su najčešće bili izloženi krivičnim djelima sa elementima seksualnog nasilja (37); sa elementima fizičkog nasilja (21); zloupotrebi roditeljskog prava (13); nasilju u porodici (12).

Na štetu procjenjivane djece/maloljetnika, osumnjičena lica/učinioci su u većini punoljetna lica.

U 5 slučajeva učinioci su maloljetnici i to: 4 lica muškog pola (za 3 krivična djela sa elementima seksualnog nasilja i 1 krivično djelo sa elementima fizičkog nasilja) i 1 lice ženskog pola, za krivično djelo nasilje u porodici (fizičko nasilje), a krivična djela su učinjena na štetu maloljetnika (1 ženskog i 4 muškog pola, uzrasta 6-16 godina).

TABELA 7: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu djeteta/maloljetnog lica kao oštećenog

R. Br.	Vrsta krivičnog djela-KD	Član Krivičnog zakonika	Ukupno djece-oštećeni	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teško ubistvo	144	1		1
2.	Laka tjelesna povreda	152	3		3
3.	Zlostavljanje	166a	4		4
4.	Ugrožavanje sigurnosti	168	2	1	1
5.	Proganjanje	168a	1	1	
6.	Neovlašćeno fotografisanje	174	2	1	1
7.	Silovanje	204	4	4	
8.	Obljuba sa djetetom	206	4	2	2
9.	Nedozvoljene polne radnje	208	14	13	1
10.	Vanbračna zajednica sa maloljetnikom	216	1	1	
11.	Oduzimanje maloljetnog lica	217	6	4	2
12.	Zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica	219	4	1	3
13.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	10	6	4
14.	Nedavanje izdržavanja	221	3	2	1
15.	Krađa	239	1		1
16.	Razbojništvo	242	3		3
17.	Izazivanje opšte opasnosti	327	1	1	
18.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	3	2	1
19.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	1		1
20.	Nasilničko ponašanje	399	2		2
21.	Trgovina ljudima	444	6*	5	1
22.	Nedefinisano KD fizičko nasilje	ND FN	5		5
23.	Nedefinisano KD seksualno nasilje	ND SN	3	2	1
24.	Nedefinisano KD vršnjačko nasilje	ND VN	1		1
25.	Nedefinisano KD zanemarivanje	NDZ	2	2	
26.	Nedefinisano KD	ND	4	4	
UKUPNO			91	52	39

* krivično djelo trgovina ljudima, član 444 KZCG: prema 2 maloljetna lica učinjeno je u svrhu prosjačenja; prema 2 maloljetna lica u svrhu nedozvoljenog dječijeg braka; prema 2 maloljetna lica u svrhu seksualnog zlostavljanja/iskorišćavanja

Osumnjičena lica/učinioci su izvršili 21 vrstu krivičnih djela na štetu procjenjivane djece/maloljetnika.

Kada se posmatraju zahtjevi za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnih djela, djeca/maloljetnici su najčešće bili izloženi krivičnim djelima sa elementima seksualnog nasilja

(37); sa elementima fizičkog nasilja (12); nasilju u porodici (10); oduzimanje maloljetnog lica (6), zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica (6); nedavalje izdržavanja (3); zlostavljanje (4).

Na štetu procjenjivane djece/maloljetnika, osumnjičena lica/učinioci su u većini punoljetna lica, a u 5 predmeta učinioci su maloljetnici i to: u 1 predmetu za krivično djelo nasilje u porodici; u 1 predmetu za neovlašćeno fotografisanje; u 1 predmetu za laku tjelesnu povredu, a u 2 predmeta se radi o krivičnom djelu protiv polnih sloboda.

TABELA 8: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu djeteta/maloljetnog lica kao svjedoka

R. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Ukupno djece-svjedoka	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Ugrožavanje sigurnosti	168	1		1
2.	Silovanje	204	2		2
3.	Nedozvoljene polne radnje	208	3	2	1
4.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	2	2	
5.	Trgovina ljudima	444	1*	1	
6.	Nedefinisano KD fizičko nasilje	ND FN*	4**	1	3
UKUPNO			13	6	7

* krivično djelo trgovina ljudima, član 444 KZCG: u svrhu dječijeg braka

**u 3 slučaja fizičkog nasilja se takođe radi o sumnji na nasilje u porodici

Osumnjičena lica/učinioci su izvršili 6 vrsta krivičnih djela o kojima su svjedočila/procjenjivana djeca/maloljetnici.

Kada se posmatraju zahtjevi za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnih djela, djeca/maloljetni svjedoci su najčešće bili izloženi krivičnim djelima sa elementima seksualnog nasilja (6) i nasilju u porodici (5), a osumnjičeni/učinioci su punoljetna lica, osim u jednim slučaju, u kojem se radi o maloljetnom licu kao učiniocu fizičkog nasilja.

TABELA 9: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema uzrastu djeteta/maloljetnog kao oštećenog u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R. Br.	Uzrast djeteta-oštećenog u vrijeme izvršenja krivičnog djela	UKUPNO	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	2 godine	1		1
2.	3 godine	2	1	1
3.	4 godine	1	1	
4.	5 godina	2	1	1
5.	6 godina	6	3	3
6.	7 godina	6	4	2
7.	8 godina	3	2	1
8.	9 godina	9	3	6
9.	10 godina	6	2	4
10.	11 godina	10	6	4
11.	12 godina	13	5	8
12.	13 godina	14	11	3
13.	14 godina	7	5	2
14.	15 godina	4	2	2
15.	16 godina	5	4	1
16.	17 godina	2	2	
UKUPNO		91	52	39

Kod kategorije djeteta/maloljetni oštećeni, nalaz i pomoć Stručne službe u 2021. godini nešto češće su zatraženi za djevojčice (52), nego za dječake (39), a raspon uzrasta djece/maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela na njihovu štetu bio je od 2 do 17 godina.

TABELA 10: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema uzrastu djeteta/maloljetnog kao svjedoka u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R. Br.	Uzrast djeteta-svjedoka u vrijeme izvršenja krivičnog djela	UKUPNO	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	7 godina	1	1	
2.	9 godina	1		1
3.	12 godina	1	1	
4.	13 godina	4	3	1
5.	14 godina	4	1	3
6.	16 godina	2		2
UKUPNO		13	6	7

Kod kategorije dijete/maloljetni svjedok, procjena i pomoć Stručne službe u 2021. godini podjednako je zatražena za dječake (7) i za djevojčice (6), a raspon uzrasta djece/maloljetnih svjedoka u vrijeme izvršenja krivičnog djela bio je od 7 do 16 godina.

TABELA 11: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema nalazu Stručne službe o podobnosti djeteta/maloljetnog kao oštećenog za saslušanje u krivičnom postupku

R. Br.	Prijedlog Stručne službe	Ukupno djeca-oštećeni	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Da se sasluša	61	40	21
2.	Da se ne sasluša	18	6	12
3.	Vještačenje	4	2	2
4.	U toku	8	4	4
UKUPNO		91	52	39

Od ukupno 91 djeteta/maloljetnog oštećenog za koje je zatraženo učešće Stručne službe u 2021. godini, preporučeno je saslušanje primjereno potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe, za 61 dijete/maloljetno oštećeno lice, a od tog broja da se 39 djece/maloljetnih oštećenih sasluša putem audiovizulene tehnike, uz pomoć Stručne službe (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja). Za 18 djece/maloljetnih oštećenih data je preporuka da se ne saslušavaju, za 4 djece je preporučeno vještačenje od strane tima sudskih vještaka - dječijeg psihologa i psihijatra za djecu.

TABELA 12: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema nalazu Stručne službe o podobnosti djeteta/maloljetnog kao svjedoka za saslušanje u krivičnom postupku

R. Br.	Prijedlog Stručne službe	Ukupno djeca-svjedoci	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Da se sasluša	9	4	5
2.	Da se ne sasluša	4	2	2
UKUPNO		13	6	7

Od ukupno 13 djece/maloljetnih svjedoka Stručna služba je preporučila saslušanje primjereno potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe, za 9 djece/maloljetnih oštećenih, a od tog broja da se 5 djece/maloljetnih svjedoka sasluša putem audiovizuelne tehnike, uz pomoć Stručne službe (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja). Za 4 djece/maloljetnih svjedoka preporučeno je da se ne saslušavaju.

TABELA 13: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema načinu saslušanja djeteta/maloljetnog kao oštećenog/svjedoka u krivičnom postupku

OPŠTINA	DA				NE									UKUPNO PO OŠTINAMA		
	ORGAN		STATUS		ORGAN		STATUS		Nisu saslušan i radi zaštite		Saslušani primjenom AV tehnike za odrasle		Direktno saslušani			
	ODT	VDT	Žrtva	Svjedok	ODT	VDT	Žrtva	Svjedok	Žrtva	Svjedok	Žrtva	Žrtva	Svjedok	DA	NE	U toku
Berane					3		3					3			3	3
Bijelo Polje		5	3	2	1		1					1		5	1	
Cetinje					4		3	1	1	1	2				4	2
Kolašin					3		3				3				3	3
Kotor					9		6	3	1	1		5	2		9	
Nikšić					7		7		6			1			7	4
Plav					2		2					2			2	
Podgorica	9	7*	16		26	4	25	5	8	1		17	4	16	30	11
Ulcinj					1		1		1						1	
Berane					3		3					3			3	3
UKUPNO	9	12	19	2	56	4	51	9	17	3	5	29	6	21	60	23

Sistem audiovizuelne tehnike za saslušanje djeteta je korišćen za 21 dijete/maloljetno lice i to za: 19 oštećenih i 2 svjedoka, i to:

- Pred VDT Bijelo Polje saslušano je 5 djece/maloljetnih (3 oštećena lica i 2 svjedoka),
- pred VDT Podgorica 7 oštećenih i
- pred ODT Podgorica 9 oštećenih lica.

Postupci su vođeni zbog sljedećih krivičnih djela: sa elementima seksualnog zlostavljanja (18), zapuštanje i zlostavljanje (1); trgovina ljudima u svrhu prosjačenja (1), nasilje u porodici (1), fizičko zlostavljanje (1).

* Odlukom državnog tužioca:

- putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), saslušano je ukupno 18 djece/maloljetnih, i to:
 - 16 djece/maloljetnih oštećenih (ODT Podgorica: 9, uzrasta od 5-16 godina; VDT Bijelo Polje: 3, uzrasta od 11-16 godina; VDT Podgorica: 4, uzrasta od 6-17 godina) i
 - 2 djece svjedoka, uzrasta 14 godina (VDT Bijelo Polje.).

- putem audiovizuelne tehnike, u zasebnoj prostoriji (dijete, državni tužilac za maloljetnike i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), direktno od strane državnog tužioca za maloljetnike, u prisustvu stručnog lica Stručne službe, saslušano je:
 - 3 djece/maloljetnih oštećenih, uzrasta od 13-17 godina (VDT Podgorica).

Ispitivanje djeteta/maloljetnog lica putem sistema audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe, zahtijeva da stručno lice ispituje dijete primjenom forenzičkog intervjua, bez prisustva državnog tužioca, drugih stranaka u postupku u prostoriji gdje se dijete nalazi (njihovo prisustvo se obezbjeđuje putem audio-video tehnike, iz druge prostorije). Saslušanjem rukovodi državni tužilac za maloljetnike, putem tehničke veze sa stručnim licem iz Stručne službe, vodeći računa o utvrđivanju činjenica o krivičnom djelu i pravilima krivičnog postupka, traumi djeteta/maloljetnog oštećenog lica/svjedoka i njegovoj potrebi za očuvanjem sigurnosti, privatnosti, identiteta i dostojanstva. Putem audio-video tehnike stranke u postupku mogu da posmatraju dijete i čuju razgovor koji sa djetetom obavlja stručno lice iz Stručne službe i, uz dozvolu državnog tužioca za maloljetnike, postave pitanje, koje se takođe postavlja djetetu/maloljetnom licu posredstvom stručnog lica iz Stručne službe. Na ovaj način se značajno smanjuje rizik retraumatizacije djeteta/maloljetnog lica, pokazuje suštinsko razumijevanje razvoja, potreba i prava djeteta, njegove traume, kao i potreba krivičnog postupka

Ispitivanje djeteta/maloljetnog lica putem sistema audiovizuelne tehnike, u zasebnoj prostoriji, direktno od strane nadležnog državnog tužioca, u prisustvu stručnog lica Stručne službe, stavlja stručno lice u ulogu pasivnog posmatrača. Tada državni tužilac za maloljetnike direktno saslušava dijete, a u drugoj prostoriji se nalaze: branilac, zapisničar, tehničko lice, predstavnik centra za socijalni rad, zakonski zastupnik, nekad punomoćnik, prevodilac, a stranke u postupku mogu putem audiovizuelne tehnike da posmatraju dijete i čuju saslušanje koje direktno obavlja državni tužilac i, uz dozvolu tužioca, postave pitanje.

Odlukom državnog tužioca, putem audiovizuelne tehnike za odrasle (svi učesnici u krivičnom postupku u jednoj prostoriji), uz pomoć Stručne službe, saslušano je 5 djece/maloljetnika oštećenih (ODT Cetinje: 2; ODT Kolašin: 3).

Direktno od strane državnog tužioca za maloljetnike, uz pomoć Stručne službe, saslušano je 27 djece/maloljetnika oštećenih (ODT Berane: 3; ODT Bijelo Polje: 1; ODT Kotor: 3; ODT Nikšić: 1; ODT Plav: 2; ODT Podgorica: 14; VDT Podgorica: 3) i 4 djece/maloljetnih svjedoka (ODT Podgorica: 3; VDT Podgorica: 1). Za 23 djece/maloljetnih postupak je u toku (21 oštećeno lice i 2 svjedoka).

Od ukupno 22 prijedloga Stručne službe da se, u cilju njihove zaštite i dobrobiti, ne saslušaju djeca/maloljetni oštećeni/svjedoci, državni tužioci su prihvatili 19 prijedloga, a za 1 dijete postupak je u toku. Za 1 dijete oštećeno lice državni tužilac je donio odluku o nesaslušavanju iako je preporuka Stručne službe bila da je sposobno za saslušanje. Na taj način, 20 djece/maloljetnih lica nije saslušano, u cilju njihove zaštite i dobrobiti.

Za 18 djece oštećenih Stručna služba je preporučila da se ne saslušavaju zbog: djetetove anksioznosti, retraumatizacije; konflikta lojalnosti, otuđenja od roditelja, konflikta interesa između roditelja, konfliktnih porodičnih odnosa koji se mogu odraziti na autentičnost djetetovog iskaza; odbijanja djeteta da svjedoči, što su državni tužioci prihvatili za 16 djece te ona, u svrhu zaštite njihove dobrobiti i interesa, nisu saslušana. Za 2 djece nije prihvaćena preporuka Stručne službe te je: 1 dijete saslušano putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć

Stručne službe (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), a 1 dijete je saslušano direktno.

Takođe, za 4 djece svjedoka Stručna služba je preporučila da se ispituju u postupku specijalizovanog vještačenja, zbog: djetetove anksioznosti, retraumatizacije, konflikta interesa, odbijanja djeteta da svjedoči, što su državni tužioci prihvatili za 3 djece, u svrhu zaštite njihove dobrobiti i interesa, a, za 1 dijete postupak je u toku.

Za još 4 djece oštećenih Stručna služba je preporučila da se sprovede vještačenje od strane sudskih vještaka uslijed konfliktnih porodičnih odnosa koji se mogu odraziti na autentičnost djetetovog iskaza, konflikta lojalnosti i interesa, otuđenja od roditelja, što je prihvaćeno za 3 djece, a za 1 dijete postupak je u toku.

TABELA 14: Prikaz djece/maloljetnih oštećenih/svjedoka za koje je zatraženo učešće Stručne službe i koji su saslušani putem AV tehnike za djecu, uz pomoć Stručne službe, po vrsti krivičnog djela i nadležnom državnim tužilaštvu

R.br.	Vrsta krivičnog djela-KD	Član Krivičnog zakonika	Primjena AV tehnike za djecu u ODT/odt		Broj djece-žrtve	Broj djece-svjedoka	Broj djevojčica	Broj dječaka
			ODT	VDT				
1.	Zlostavljanje	166a	1		1			1
2.	Silovanje	204		5	3	2	3	2
3.	Obljuba sa djetetom	206	1	3	4		2	2
4.	Nedozvoljene polne radnje	208	5		5		5	
5.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	1		1		1	
6.	Trgovina ljudima	444		4	4*		3	1
7.	Nedefinisano KD	ND	1		1		1	
UKUPNO			9	12	19	2	15	6

* krivično djelo trgovina ljudima, član 444 KZCG: prema 1 maloljetnom licu učinjeno je u svrhu prosjačenja; prema 1 maloljetnom licu u svrhu dječijeg braka; prema 2 maloljetna lica u svrhu seksualnog zlostavljanja/iskorišćavanja

Postupci su vođeni većinom zbog sljedećih krivičnih djela: protiv polne slobode (18), zlostavljanje (1); nasilje u porodici (1).

Putem sistema audiovizuelne tehnike za djecu (dijete, državni tužilac za maloljetnike i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), direktno od strane državnog tužioca, u prisustvu Stručne službe, saslušana su 3 maloljetna lica, kao oštećeni, i to pred VDT Podgorica.

Putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), uz pomoć Stručne službe, je saslušano 16 djece/maloljetnih oštećenih:

- ODT Podgorica: 9
- VDT Bijelo Polje: 3
- VDT Podgorica: 4

Putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), uz pomoć Stručne službe, je saslušano 2 djece/maloljetnih svjedoka:

- VDT Bijelo Polje: 2.

Stručna služba se zalaže za široku primjenu ovog modela saslušanja – jedan za sve (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), koji se, za sada, uglavnom koristi kod krivičnih djela protiv polne slobode učinjenih na štetu djeteta, a nužno bi bilo i kod krivičnog djela nasilje u porodici, upravo zbog nasilja u bliskom ličnom odnosu, koje zbog svog kontinuiteta stvara traumu, koja se može produbiti stresom saslušanja.

Takođe, Stručna služba se zalaže, obzirom da državni tužilac rukovodi izviđajem, za razmatranje pitanja o saslušanju djeteta/maloljetnika pred centrom bezbjednosti jer se dijete/maloljetnik saslušan pred policijskim inspektorom u pravilu ponovo saslušava u tužilaštvu, nerijetko se ponovo saslušava i prilikom različitih ljekarskih pregleda, u centru za socijalni rad, na sudu. Cjelishodnije bi bilo pred centrom bezbjednosti saslušati odraslu osobu koja prijavljuje krivično djelo na štetu djeteta/maloljetnika, osobe kojima se dijete/maloljetnik povjerio i njegove roditelje, a zatim u tužilaštvu snimiti djetetov/maloljetnikov iskaz, primjenom audiovizuelne tehnike, na način koji uvažava djetetove/maloljetnikove sposobnosti i potrebe, za šta su potrebne dvije fizički odvojene i komunikacijski povezane prostorije. Na taj način bi se obezbijedilo da dijete/maloljetnik svjedoči samo jednom, iz zasebne prostorije, putem audiovizuelne tehnike primjerene njegovim potrebama i uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe.

Položaj djeteta/maloljetnika u krivičnom postupku je složen, kako zbog njegovih razvojnih sposobnosti i vrste krivičnog djela učinjenog na njegovu štetu, tako i zbog djetetovog/maloljetnikovog odnosa sa učiniocem krivičnog djela, često i sa podnosiocem krivične prijave i zbog toga Stručna služba preporučuje i blagovremeno određivanje punomoćnika djetetu/maloljetnom oštećenom i djetetu/maloljetnom svjedoku.

TABELA 15: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnih djela na štetu djeteta/maloljetnog, koji su u srodstvu sa djetetom/maloljetnim oštećenim

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	muški	ženski	otac	majka	brat	sestra	djed	baba	stric	ujak	dalji
1.	Teško ubistvo	144		1				1					
2.	Neovlašćeno fotografisanje	174	2										2
3.	Obljuba sa djetetom	206	1										1
4.	Nedozvoljene polne radnje	208	3		1						1		1
5.	Oduzimanje maloljetnog lica	217	2	4	2	4							
6.	Zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica	219		3		3							
7.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	5	5	4	3		1	1	1			
8.	Nedavanje izdržavanja	221	3		3								
9.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	1		1								
10.	Trgovina ljudima	444*	3	2	1	2	2						
11.	Nedefinisano KD fizičko nasilje	ND FN	2	2		1			1	1			
12.	Nedefinisano KD seksualno nasilje	ND SN	1		1								
13.	Nedefinisano KD zanemarivanje	NDZ		2		2							
UKUPNO			23	19	13	15	2	2	2	2	1	1	4

* krivično djelo trgovina ljudima, član 444 KZCG: prema 1 djeteta u svrhu nedozvoljenog dječijeg braka; prema 2 djece u svrhu prosjačenja

Kod kategorije djeteta/maloljetni oštećeni, u 37 slučajeva se javlja po 1 učinilac, u 5 slučajeva se javljaju po 2 učinioca krivičnog djela na štetu djeteta/maloljetnog lica. Na taj način, 42 osumnjičenih/učinilaca je u odnosu srodstva sa 37 djece/maloljetnih na čiju su štetu učinili krivično djelo, i to: otac (13), majka (15) brat (2), sestra (2), djed (2), baba (2), stric (1), ujak (1), dalji srodnik (4).

Učinioci krivičnih djela su punoljetni, podjednako muškog (23) i ženskog (19) pola, a 4 maloljetnika su osumnjičena da su učinila krivična djela: teško ubistvo, član 144; nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, član 220 (osoba ženskog pola); obljava s djetetom, član 206; i neovlašćeno fotografisanje, član 174 KZCG (osoba muškog pola).

Djeca/maloljetni oštećeni su podjednako ženskog (20) i muškog (22) pola, a uzrast djece/maloljetnih oštećenih u vrijeme izvršenja krivičnog djela na njihovu štetu je od 2 do 15 godina.

TABELA 16: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnog djela na štetu djeteta/maloljetnog, koja nisu u srodstvu sa djetetom/maloljetnim oštećenim

R. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	MUŠKI	ŽENSKI	POZNAT								NEPOZNAT
					UKUPNO	Prijatelj	Komšija	Partner majke	Partner oca*	Partner žrtve	Poznanik	Službeno lice	
1.	Laka tjelesna povreda	152	3		1						1		2
2.	Zlostavljanje	166a	4		2		2						2
3.	Ugrožavanje sigurnosti	168	1	1									2
4.	Proganjanje	168a	1										1
5.	Neovlašćeno fotografisanje	174	1		1						1		
6.	Silovanje	204	4		4					2	2		
7.	Obljuba sa djetetom	206	3		2	1	1						1
8.	Nedozvoljene polne radnje	208	11		8	1	2	2		1	2		3
9.	Vanbračna zajednica sa maloljetnikom	216	1		1						1		
10.	Zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica	219		1	1				1				
11.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	2		2			2					
12.	Krađa	239	2										2
13.	Razbojništvo	242	3										3
14.	Izazivanje opšte opasnosti	327	1		1		1						
15.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	2		1		1						1
16.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	1										1
17.	Nasilničko ponašanje	399	2		1		1						1
18.	Trgovina ljudima	444	2	1	2*					1	1		1
19.	Nedefinisano KD fizičko nasilje	ND FN		2	2				2				
20.	Nedefini. KD seksualno nasilje	ND SN	2		2						2		
21.	Nedefini. KD vršnjačko nasilje	ND VN		1	1							1	
22.	Nedefinisano KD	ND	2	2									4
UKUPNO			48	8	32	2	8	4	3	4	10	1	24

* krivično djelo trgovina ljudima, član 444 KZCG prema: 1 djetetu u svrhu nedozvoljenog dječijeg braka; prema 1 djetetu u svrhu seksualnog iskorišćavanja; prema 1 djetetu u svrhu seksualnog zlostavljanja i prosjačenja

Kod kategorije dijete/maloljetni oštećeni, u 54 slučaja se javlja po 1 učinilac, u 2 slučaja se javljaju po 2 učinioca krivičnog djela na štetu djeteta/maloljetnog lica. Na taj način 56 osumnjičenih nije u srodstvu sa 54 maloljetna oštećena lica. Češće se radi o nepoznatom osumnjičenom/učiniocu (24), poznaniku (10) i prijatelju (8), nego partneru majke (4), partneru oca (4) ili partneru žrtve (3). Učinioci krivičnog djela su u većini punoljetni (54), muškog pola u većini (48), a 2 učinioca su maloljetna lica muškog pola (za krivično djelo silovanje i laka tjelesna povreda). Djeca/maloljetni oštećeni su u više slučajeva ženskog (34), nego muškog (22) pola, a uzrast djece/maloljetnih oštećenih je od 3 do 17 godina.

TABELA 17: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnih djela, koja su u srodstvu sa djetetom/maloljetnim svjedokom

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član KZ	muški	ženski	otac	brat	stric	dalji
1.	Nedozvoljene polne radnje	208	3			2		
2.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	3		2		1	1
3.	Trgovina ljudima	444	1		1			
4.	Nedefinisano KD fizičko nasilje	ND FN	1		1			
UKUPNO			8		4	2	1	1

U kategoriji djeca/maloljetni-svjedoci pojavljuje se 7 učinilaca, a u 1 slučaju se pojavljuju 2 učinioca krivičnog djela na štetu djeteta. Na taj način 8 osumnjičenih/učinilaca krivičnog djela koji su u odnosu srodstva sa 7 djece/maloljetnih svjedoka (1 dijete je oštećeno krivičnim djelom u kojem su učestvovala 2 punoljetna učinioca). Svi osumnjičeni/učinioci su muškog pola, a češće se radi o ocu (4), nego o drugim srođnicima i svi osumnjičeni/učinioci su punoljetni. Djeca/maloljetni svjedoci su većinom ženskog pola (6), uzrast djece/maloljetnih svjedoka je od 7 do 16 godina.

TABELA 18: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnog djela, koja nisu u srodstvu sa djetetom/maloljetnim svjedokom

R. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član KZ	MUŠKI	ŽENSKI	POZNAT		
					UKUPNO	Partner majke	Poznanik
1.	Ugrožavanje sigurnosti	168	1		1	1	
2.	Silovanje	204	2		2		2
3.	Nedefinisano KD fizičko nasilje	ND FN	3		3		3
UKUPNO			6		6	1	5

U kategoriji djeca/maloljetni svjedoci pojavljuje se 6 učinioca/osumnjičena, muškog pola, koji nisu u odnosu srodstva sa djecom/maloljetnim svjedocima i od kojih 5 je poznato, a 1 je partner majke. U 5 slučajeva radilo se o punoljetnim licima, a u 1 o maloljetnim licu (za krivično djelo sa elementima fizičkog nasilja) Uzrast djece/maloljetnih svjedoka je od 9 do 16 godina, a svi su muškog pola.

TABELA 19: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema podnosiocu prijave da je na štetu djeteta/maloljetnog oštećenog/svjedoka izvršeno krivično djelo

OPŠTINA	RODITELJI	MAJKA	OTAC	PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI	OŠTEĆENI MALOLJETNI	SESTRA	DJED	TETKA	STRIC	GRAĐANI	UKUPNO
Berane	1	2	3								6
Bijelo Polje		4	1	1							6
Cetinje		4	2								6
Kolašin	2	2		2							6
Kotor	2		4	1	1	1					9
Nikšić		1	9	1							11
Plav				1	1						2
Podgorica	6	17	14	8	6		1	1	2	2	57
Ulcinj			1								1
UKUPNO	11	30	34	14	8	1	1	1	2	2	104

Podnosioci krivične prijave za zaštitu 104 djece/maloljetnih oštećenih/svjedoka su: otac (34); majka (30); po službenoj dužnosti (14; i to: centar bezbjednosti 6; zdravstvena ustanova 4; državno tužilaštvo 2; osnovna škola 1; SOS linija za zaštitu od nasilja u porodici 1); roditelji 11; maloljetno oštećeno lice (8); građani (2); stric (2); sestra (1); djed(1); tetka (1).

PREDUZIMANJE DODATNIH MJERA ZAŠTITE PRAVA I DOBROBITI DJETETA/MALOLJETNIKA

Na poziv Osnovnog suda-OS Nikšić, Stručna služba je učestvovala na glavnom pretresu u 2021. godini u 1 krivičnom postupku za zaštitu 1 djeteta oštećenog lica (za krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, član 220 KZCG), koje je 2020. godine saslušano pred ODT Nikšić, direktno, uz pomoć Stručne službe, u prisustvu punomoćnika i branioca osumnjičenog, bez prisustva osumnjičenog lica, sa kojim je u bliskom odnosu srodstva i povjerenja. Sudija je na glavnom pretresu uvažio mišljenje Stručne službe da se dijete ne saslušava ponovo zbog retraumatizacije, bliskog odnosa sa osumnjičenim, konflikta lojalnosti.

U vezi preduzimanja dodatnih mjera zaštite prava i dobrobiti djeteta/maloljetnih lica oštećenih/svjedoka u 2021. godini, odlukom sudije Osnovnog suda Nikšić, a shodno nalazu i mišljenju Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva prethodno zatraženom na glavnom pretresu od strane sudije, 1 dijete oštećeno lice nije ponovo saslušano pred sudom (postupak je pokrenut 2020. godine, kada je dijete saslušano pred ODT).

Stručna služba je u 2021. godini za ukupno 55 djece/maloljetnih (52 oštećenih i 3 svjedoka) preporučila i postavljanje punomoćnika (radi zaštite ličnosti djeteta/maloljetnika i pravičnosti), shodno članu 95 ZOPPMUKP. Najčešće se radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog zlostavljanja (29); nasilju u porodici (8); sa elementima fizičkog nasilja (3). Kod kategorije djeca/maloljetni oštećeni, radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (27); nasilju u porodici (7); sa elementima fizičkog nasilja (3). Kod djece/maloljetnih svjedoka, radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (2), nasilju u porodici (1). Djeca/maloljetni oštećeni su većinom ženskog pola (37), u odnosu na djecu muškog pola (15). Učinioci su većinom punoljetna lica, u odnosu na maloljetne učinioce kojih je 4 (1 ženskog pola, za krivično djelo za nasilje u porodici; 3 muškog pola za krivična djela: silovanje, obljuba sa djetetom, neovašćeno fotografisanje). Uzrast maloljetnih oštećenih je od 3 do 17 godina, a uzrast maloljetnih svjedoka je od 7 do 14 godina.

Državni tužioci su prihvatili preporuku Stručne službe za postavljenje punomoćnika za 5 djece/maloljetnih oštećenih lica), za krivična djela teško ubistvo, nasilje u porodici, zanemarivanje, obljuba sa djetetom, i podnijeli zahtjev sudu za određivanje punomoćnika djetetu, što je uvaženo od strane suda.

Za 6 djece/maloljetnika (5 oštećenih: 2 ženskog i 3 muškog pola; i 1 svjedoka ženskog pola) Stručna služba je preporučila da, zbog mogućeg konflikta interesa i/ili konflikta lojalnosti, u krivičnom postupku umjesto roditelja učestvuje ovlašćeno službeno lice centra za socijalni rad. Kod djece/maloljetnih oštećenih, radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (2); nasilju u porodici (1); zapuštanje i zlostavljanje (1); krađa (1). Kod djece/maloljetnih svjedoka, radilo se o nasilju u porodici (1). Uzrast oštećenih je od 8 do 13 godina, a svjedok je uzrasta 14 godina.

Za 37 djece/maloljetnih lica preporučeno je naročito pažljivo postupanje, bez susreta sa osumnjičenim licem tokom saslušanja i u službenim prostorijama u toku krivičnog postupka, shodno članu 94 ZOPPMUKP, i to: za 35 oštećenih i 2 svjedoka. Kod djece/maloljetnih oštećenih, najčešće se radilo o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (24); zatim o nasilju u porodici (3). Kod djece/maloljetnih svjedoka, radilo se o krivičnom djelu trgovina ljudima u svrhu sklapanja nedozvoljenog dječijeg braka (1) i nasilje u porodici (1). Uzrast oštećenih je od 8-17, a svjedoka od 13-14 godina.

Stručna služba u svakodnevnom radu inicira i prihvata razmjenu nalaza i mišljenja sa institucijama koje postupaju u zaštiti prava djeteta, uz isticanje primarnog cilja – najoptimalnija, sveobuhvatna, blagovremena zaštita djeteta.

Za ukupno 40 djece/maloljetnih (36 oštećenih i 4 svjedoka) Stručna služba je preporučila upućivanje na psihološko-psihijatrijski tretman u okviru zdravstvenog sistema (Centar za autizam, razvojne smjetnje i dječiju psihijatriju; dom zdravlja). Radilo se najčešće o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (21); zatim sa elementima psihičkog nasilja (4) i sa elementima fizičkog nasilja (2). Uzrast oštećenih je od 5 do 17, a svjedoka od 13-14 godina.

Za ukupno 41 dijete/maloljetno oštećeno lice (26 djevojčica i 13 dječaka) i 2 svjedoka (djevojčice) preporučeno je da se nalaz Stručne službe proslijedi i centru za socijalni rad radi preduzimanja mjera iz njihove nadležnosti (podrška i pomoć djeci/porodici, nadzor nad vršenjem roditeljskog prava). Radilo se najčešće o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (15); zatim o nasilju u porodici (6); sa elementima fizičkog nasilja (5); sa elementima emocionalnog nasilja (4); zanemarivanju roditeljske dužnosti (2). Uzrast oštećenih je od 4-17, a svjedoka od 13-14 godina.

Preporučeno je i da se nalaz Stručne službe za 5 djece oštećenih (ženskog pola), u cilju multidisciplinarnе zaštite prava djeteta od seksualnog nasilja (3), zanemarivanje roditeljske dužnosti i izlaganje neprimjerenim seksualnim sadržajima (2), dostavi: JU Centar „Ljubović“ (za 1 dijete), zdravstvenoj ustanovi (za 3 djece), drugom ODT/VDT (za 2 djece).

OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

PRIKUPLJANJE PODATAKA I IZRADA GODIŠNJE EVIDENCIJE O ALTERNATIVNIM MJERAMA

U 2021. godini izrečena je 141 alternativna mjera, detaljan prikaz slijedi u dijelu Izvještaja o radu Stručne službe naslovljenom „Izvještaj o primjeni alternativnih mjera izrečenih maloljetnim učiniocima krivičnih djela u 2021. godini“ (str. 46).

Stručna služba evidentira maloljetnike kojima su izrečene alternativne mjere na način da državni tužioci za maloljetnike i centri bezbjednosti Stručnoj službi dostavljaju kopije izrečenih odluka. U cilju uspostavljanja i razvoja dobre saradnje u postupcima koji se vode prema maloljetnicima, obrade i/ili praćenja maloljetnika za potrebe krivičnog postupka, kao i zbog ažurnog vođenja propisane evidencije o izrečenim alternativnim mjerama, zajedničkog afirmisanja alternativnih mjera (opomena i devet vrsta vaspitnih naloga) i praćenja kriminaliteta maloljetnika, Stručna služba se periodično obraća tužilaštvima. Zbog obrade i/ili praćenja maloljetnika za potrebe krivičnog postupka, propisane evidencije o izrečenim alternativnim mjerama, zajedničkog afirmisanja alternativnih mjera (opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi, ZOPPMUKP, član 10 i 68) i praćenja kriminaliteta maloljetnika, Stručna služba se obraća i Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije, centrima i odjeljenjima bezbjednosti.

Evidentirajući i analizirajući podatke prikupljene iz dostavljenih odluka (Stručnoj službi se ne dostavljaju cjelokupni spisi) uočeno je da često nedostaju podaci: JMBG maloljetnika, nadimak, podaci o školi (naziv škole, obrazovni program) i razredu te da li je maloljetnik redovni ili vanredni učenik, ime i prezime drugog roditelja, rođeno prezime majke. Takođe, posebno kod analize izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja važan je opis krivičnog djela iz kojeg se vidi da li se radi o nasilju između vršnjaka, primjeni nedozvoljenih sredstava i dr. Navedeni podaci bi pružili korisne informacije u cilju praćenja kriminaliteta maloljetnika, povezivanja sa lokalnom zajednicom, odnosno iniciranja i sprovođenja zajedničkih preventivnih i drugih mjera zaštite u zajednici u kojoj maloljetnik živi i školuje se.

Shodno članu 101 ZOPPMUKP i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore br. 42/2012) državna tužilaštva i centri bezbjednosti su dužni da dostavljaju Stručnoj službi odluke o izrečenim alternativnim mjerama prema maloljetnicima, sa sljedećim podacima:

- lično ime (nadimak) maloljetnika i njegova oba roditelja
- datum i mjesto rođenja maloljetnika

- JMBG maloljetnika
- zanimanje maloljetnika (uključujući i podatke o školovanju; naziv škole, obrazovni smjer, razred)
- prebivalište
- zakonski okvir krivičnog djela, član zakona, datum izvršenja krivičnog djela
- o alternativnoj mjeri: broj i datum donošenja odluke o alternativnoj mjeri (upućivanje), kao i o vrsti, trajanju, primjeni, zamjeni, ukidanju alternativne mjere, odbacivanju krivične prijave (dostava svih odluka: rješenje o upućivanju; rješenje o primjeni; rješenje o zamjeni; rješenje o ukidanju; rješenje o odbačaju krivične prijave).

Uočava se, kada je, u postupku posredovanja, prilikom poravnanja maloljetnika sa oštećenim licem sačinjen sporazum o nadoknadi štete davanjem novčanog iznosa, ponekad nedostaje, a potrebno je dostaviti Stručnoj službi i rješenje o upućivanju na posredovanje i rješenje o primjeni vaspitnog naloga, odnosno povratnu informaciju o roku izvršenja obaveze te da li je obaveza u potpunosti izvršena (npr. dogovoreno obeštećenje putem davanja novčanog iznosa koji će se isplatiti u ratama) ili kada se radi o drugoj vrsti poravnanja (radno i drugo angažovanje maloljetnika) koje zahtijeva praćenje izvršenja. Navedeno takođe predstavlja sadržaj propisane evidencije o alternativnim mjerama.

S tim u vezi uočava se nedostatak podzakonskog akta koji prati primjenu vaspitnih naloga, odnosno neujednačenost u postupanju. Kod primjene vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim, članom 105 stav 1 ZOPPMUKP, propisano je da državni državni tužilac za maloljetnike donosi rješenje o upućivanju maloljetnika na postupak posredovanja; po prijemu postignutog sporazuma, državni državni tužilac za maloljetnike donosi rješenje o primjeni vaspitnog naloga, član 106 stav 3. Tako bi se rješenjem o primjeni vaspitnog naloga propisalo šta maloljetnik treba da uradi ili povrdilo da je maloljetnik već izvršio dogovorenu obavezu (član 106 stav 4) – izvinio se oštećenom licu, i to u toku samog postupka posredovanja, što je i najčešći predmet i način poravnanja i praksa postupanja. Članom 106 stav 6, propisuje se da državni tužilac sprovodi postupak izvinjenja maloljetnika, kada je izvinjenje predmet poravanja postignut u postupku posredovanja, iz čega proizilazi da su se maloljetnik i oštećeni sporazmijeli da će se njihov spor riješiti izvinjenjem pred državnim tužiocem. Praksa ukazuje da se maloljetnik izvinio oštećenom licu za vrijeme samog postupka posredovanja i da je to opšteprihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike kao uspješno izvršena obaveza maloljetnika, nakon čega se donosi rješenje o odbačaju krivične prijave. Uočava se da nedostaje odluka/rješenje državnog tužioca o postignutom poravnanju, a otuda i teškoće u primjeni i praćenju sprovođenja dogovorene obaveze maloljetnika, posebno kada obaveza maloljetnika nije samo da se izvini, nego da svojim trudom, radom, novčanim (npr. iznos, način uplate novčane nadoknade, u ratama, pribavljanje žiro računa, dostavljanje dokaza o uplati) ili nenovčanim obeštećenjem (npr. farbanje ograde; sadnja polomljenog cvijeća; obavljanje pomoćnih poslova u organizaciji u kojoj je pričinjena šteta) nadoknadi učinjenu štetu, pogotovo kada je dogovoren vremenski rok (npr. u toku dana, mjeseca, više mjeseci). Dešava se da državni tužilac, po prijemu pisanog sporazuma postignutog u postupku posredovanja, čeka na povratnu informaciju o ispunjavanju dogovorene obaveze, maloljetnik i oštećeno lice imaju samo odluku o upućivanju u postupak posredovanja, ne dobijaju odluku o primjeni vaspitnog naloga i ne znaju kako da sprovedu dogovor postignut pred posrednikom. U nekim slučajevima državni tužilac sporazum o poravnanju dostavlja Stručnoj službi ili Stručna služba inicira provjeru nakon dostavljene odluke u upućivanju maloljetnika na postupak poravnanja, što opet zavisi od ažurnosti

dostave odluka, a centar za socijalni rad, kojemu je propisano da prati primjenu vaspitnog naloga, u saradnji sa posrednikom, ostaje uskraćen za svaku informaciju.

Takođe, uslijed nedostavljanja Stručnoj službi kompletnih spisa predmeta maloljetnika ili kopija spisa, dešava se da Stručna služba nema informaciju o izrečenom vaspitnom nalogu i potrebi praćenja izvršenja vaspitnog naloga i/ili da nedostaju dokumenta na osnovu kojih se unose podaci u propisanu evidenciju. Uslijed nedostavljanja ili neblagovremenog dostavljanja kompletne dokumentacije dolazi do nepotpune evidencije maloljetnika kojima su izrečene alternativne mjere, a ponekad se, u usmenoj komunikaciji, dese i greške u prenošenju informacija. Neuočavanje navedenog donosi rizik pogrešnog evidentiranja i predstavljanja alternativnih mjera generalno, a na pojedinačnom nivou davanje netačnih podataka o konkretnom maloljetniku i s tim u vezi izricanje neadekvanih mjera, kako vaspitnih, tako i porodično-pravnih, socijalnih.

Tokom 2021. godine, Stručna služba je nastavila sa vođenjem dokumentacije, pisane i elektronske evidencije, na osnovu koje je uredila i pripremila za štampanje godišnju publikaciju o izrečenim alternativnim mjerama, u obliku propisane ukoričene knjige sa formiranim evidencijskim listom sa podacima za svakog maloljetnika, kao i dodatak - tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi u 2021. godini. Navedeni poslovi se i dalje obavljaju korišćenjem sopstvenih resursa, a u nedostatku standardizovane baze podataka o maloljetnicima koja je nužna (ne postoji mehanizam za sveobuhvatno prikupljanje takvih podataka u državnim tužilaštvima).

SKLAPANJE SPORAZUMA I OBEZBJEĐIVANJE USLOVA ZA SPROVOĐENJE VASPITNIH NALOGA

U periodu od 2013-2019. godine Stručna služba je sklopila sporazum sa ukupno 133 institucije/organizacije za sprovođenje vaspitnog naloga-obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga-uključivanje u određene sportske aktivnosti, pa su se navadeno dva vaspitna naloga u 2021. godini mogla izvršavati u 133 organizacije u Crnoj Gori.

U cilju obezbjeđivanja uslova za kvalitetnije sprovođenje 3 vrste vaspitnih naloga, i dalje su u primjeni obrasci koje je, u toku 2015. godine, Stručna služba kreirala i to:

- obrazac - dnevnik rada maloljetnika, u okviru vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti
- obrazac – izvještaj o praćenju izvršenja vaspitnog naloga u ustanovi/organizaciji, u kojoj se izvršava vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti
- inicijalni obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti, koji predstavlja podršku centrima za socijalni rad
- inicijalni obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – redovno pohađanje škole, koji predstavlja podršku centrima za socijalni rad.

U 2017. godini Stručna služba je kreirala obrasce za kvalitetniju primjenu još 3 vrste vaspitnih naloga i to:

- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima

- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim
- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – uključivnje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji.

U 2018. godini Stručna služba je kreirala obrazac za kvalitetniju primjenu još jednog vaspitnog naloga, i to:

- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola i droge.

U 2020. godini Stručna služba je kreirala obrazac za kvalitetniju primjenu još dva vaspitna naloga, i to:

- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove
- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita.

Kroz primjenu vaspitnih naloga, potvrđeno je da kreirani obrasci omogućavaju odgovorno i jednostavno vođenje pisane dokumentacije, kao i transparentnost i blagovremeni uvid u sve aktivnosti, svim učesnicima u primjeni vaspitnih naloga. Obrasci su se pokazali posebno značajnim u situaciji bilo kakve poteškoće/problema jer je poteškoća/problem riješen odmah, prema planiranim koracima, čime se jača otvorena i jasna međusobna komunikacija i povezuju svi učesnici u primjeni vaspitnog naloga.

Obrasci za primjenu svih 9 vrsta vaspitnih naloga su dostupni na internet stranici Vrhovnog državnog tužilaštva, odjeljak Stručna služba. Takođe, sadržani su u publikaciji „Smjernice za rad Strucnih službi sa djecom, maloljetnim učiniocima krivičnih djela, žrtvama i svjedocima u krivičnom postupku”, koje su izrađene kao jedna od aktivnosti projekta “Jednak pristup pravdi za djecu” Ministarstva pravde, koji se od januara 2019. godine do juna 2021. godine realizuje uz tehničku podršku UNICEF-a i finansijsku podršku Vlade Kraljevine Norveške, u saradnji sa organima pravosuđa i drugim partnerima, u cilju stvaranja preduslova za primjenu pravosuđa po mjeri djeteta.

OSIGURANJE MALOLJETNIKA OD POVREDA ZA VRIJEME PRIMJENE VASPITNOG NALOGA

Osiguranje maloljetnika od povreda za vrijeme primjene navedena dva vaspitnog naloga je rezultat nastojanja Stručne službe (od 2013.) da se dogovori rješenje problema i jasna procedura osiguranja maloljetnika za vrijeme izvršenja vaspitnog naloga, kao preduslov za sklapanje sporazuma sa institucijama i organizacijama i to kako zbog zaštite maloljetnika u krivičnom postupku i na radu/sportskim aktivnostima, tako i zbog međusobnog povjerenja svih učesnika u sprovođenju vaspitnog naloga. Problem je riješen nakon što je uvažena navedena inicijativa Stručne službe u procesu donošenja Zakona o Izmjenama i dopunama ZOPPMUKP (2018.).

Tokom sprovođenja vaspitnog naloga nije moguće da dođe do profesionalnog oboljenja, obzirom da je vremenski period za izvršenje vaspitnog vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada tri mjeseca (maksimalnih 60 sati radnog angažovanja) pa je Stručna služba obezbijedila osiguranje od povreda na radu.

Na taj način, u 2021. godini osiguranje od povreda na radu za vrijeme primjene vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, obezbijeđeno je za 3 maloljetnika (prema kojima je vaspitni nalog izrečen i primijenjen u 2021. godini; a 1 maloljetnik, kojem je vaspitni nalog izrečen u 2021. godini, počeo sa izvršenjem u 2022.).

DOSTAVA IZVJEŠTAJA O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA I DRUGIM PITANJIMA IZ DOMENA RADA STRUČNE SLUŽBE, ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Dana 26.11.2021. godine, kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori dostavila je po 100 primjeraka vodiča za djecu-maloljetnike kao učinioce krivičnih djela, za djecu kao žrtve krivičnih djela i za njihove roditelje. ", koje su distribuirane svim državnim tužilaštvima. Izrada vodiča je sprovedena u okviru projekta "Jednak pristup pravdi za djecu", od strane eksterne konsultantkinje UNICEF-a dr Bistre Netkova, uz konsultacije sa stručnom službom Vrhovnog državnog tužilaštva i Vrhovnog suda.

Dana 22.12.2021. godine, na zahtjev UNICEF-a, prikupljeni su administrativni podaci za 2020. i tekuću godinu o djeci u kontaktu sa zakonom (maloljetni učinioci krivičnih djela, djeca/maloljetna oštećena lica i djeca/maloljetni svjedoci krivičnih djela), koje UNICEF prikuplja od svih institucija za redovni godišnji izvještavanje o položaju djece u Crnoj Gori, u cilju praćenja napretka u oblastima koje se tiču zaštite prava djece.

U 2021. godini u okviru projekta "Jednak pristup pravdi za djecu", koji je sprovodilo Ministarstvo pravde Crne Gore u saradnji sa pravosudnim institucijama u Crnoj Gori, uz tehničku podršku UNICEF- a i finansijsku podršku Vlade Kraljevine Norveške, adaptirane su prostorije za rad sa djecom/maloljetnicima (enterijer) u ODT u: Podgorici, Bijelom Polju i u Beranama (pripreme aktivnosti su započete u 2020. godini).

Godišnji izvještaj o primjeni alternativnih mjera (u okviru Godišnjeg izvještaja o radu Stručne službe) su dostupni na internet stranici Vrhovnog državnog tužilaštva, odjeljak Stručna služba.

PRIMJENA AUDIOVIZUELNE TEHNIKE PRIMJERENE POTREBAMA DJECE

Audiovizuelno snimanje svjedočkog iskaza primjereno potrebama djeteta/maloljetnika se počelo primjenjivati na inicijativu Stručne službe, u maju 2016. godine (iako je ZOPPMUKP u primjeni od septembra 2012.), pred ODT Podgorica, u prostorijama Stručne službe, gdje su, od 2013. godine, postojale dvije tehnički povezane prostorije za audiovizuelno saslušanje djece/maloljetnika (bez čekaonice za djecu).

Za saslušanje djece putem sistema audiovizuelne tehnike, na način koji uvažava djetetove sposobnosti i potrebe, su potrebne dvije prostorije, kako bi dijete bilo u jednoj prostoriji sa stručnim licem iz Stručne službe, koji ispituje dijete (shodno zahtjevima državnog tužioca za maloljetnike, prilagođeno sposobnostima i potrebama djeteta), a u drugoj, tehnički povezanoj prostoriji nalazi se državni tužilac za maloljetnike koji rukovodi saslušanjem putem tehničke veze sa stručnim licem iz Stručne službe. Uz državnog tužioca za maloljetnike su prisutni i branilac, zapisničar, tehničko lice, predstavnik centra za socijalni rad, zakonski zastupnik, nekad punomoćnik, prevodilac, a stranke u postupku mogu putem audiovizuelne tehnike da posmatraju

dijete i čuju razgovor koji sa djetetom obavlja stručno lice iz Stručne službe i, uz dozvolu tužioca, postave pitanje.

Slijede podaci o dosadašnjoj primjeni audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece – zaštita djece/maloljetnih oštećenih i svjedoka, čemu prethodi zahtjev državnog tužioca da Stručna služba izvrši procjenu i pruži pomoć prilikom saslušanja djeteta:

- u 2013., 2014., 2015. godini nema primjene audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece/maloljetnika u državnim tužilaštvima:
 - u 2013. godini tražena je procjena Stručne službe za 4 djece/maloljetnika
 - u 2014. godini tražena je procjena Stručne službe za 2 djece/maloljetnika
 - u 2015. godini tražena je procjena Stručne službe za 8 djece/maloljetnika
- u maju 2016. godine (iako je ZOPPMUKP u primjeni od septembra 2012.), audiovizuelno snimanje svjedočkog iskaza primjereno potrebama djece (dijete i stručno lice iz Stručne službe su u zasebnoj prostoriji) se počelo obavljati na inicijativu Stručne službe, u prostorijama Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva u Podgorici, gdje postoje dvije tehnički povezane prostorije za snimanje saslušanja djece (bez čekaonice za djecu), što je ujedno i radni prostor Stručne službe:
 - u 2016. godini tražena je procjena Stručne službe za: 26 djece; putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe saslušano je 8 djece pred 2 državnim tužilaštvima: ODT Podgorica (7); VDT Podgorica (1); uzrasta od 7 do 15 godina
 - u 2017. godini tražena procjena Stručne službe za: 25 djece; a putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe, saslušano je 9 djece, pred 3 državnim tužilaštvima: ODT: Podgorica (5) i Nikšić (3); VDT Podgorica (1), uzrasta od 8 do 14 godina
 - u 2018. godini tražena procjena Stručne službe za: 40 djece; a putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe saslušano je 7 djece pred 2 tužilaštva: ODT Podgorica (6); VDT Podgorica (1 dijete za koje je procjena izvršena u 2017. godini), uzrasta 9 do 15 godina
 - u 2019. godini tražena procjena Stručne službe za: 47 djece/maloljetnika; a putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe saslušano je 12 djece (i 1 dijete iz 2018.; ukupno 13 djece), pred 4 tužilaštva: ODT Podgorica (9); ODT Nikšić: (2); VDT Bijelo Polje: (1) i ODT Cetinje (1 dijete za koje je procjena izvršena u 2018. godini), uzrasta od 4 do 13 godina
 - u 2020. godini izvršena je procjena Stručne službe za: 52 djece/maloljetnika; a putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe saslušano je 15 djece, pred 3 tužilaštva: ODT Podgorica (8); VDT Bijelo Polje (5) i VDT Podgorica (2), uzrasta od 6 do 17 godina.
 - U 2021. godini izvršena je procjena Stručne službe za: 104 djece/maloljetnika, a:
 - putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, iz zasebne prostorije i UZ POMOĆ STRUČNE SLUŽBE (dijete i stručno lice iz Stručne službe su u zasebnoj prostoriji) saslušano je 18 djece, pred 3

tužilaštva: ODT Podgorica (9), VDT Bijelo Polje (5) i VDT Podgorica (4), uzrasta od 5 do 17 godina

- putem audiovizuelne tehnike, iz zasebne prostorije (dijete, državni tužilac i stručno lice iz Stručne službe su u zasebnoj prostoriji), direktno od strane državnog tužioca za maloljetnike, U PRISUSTVU STRUČNE SLUŽBE: saslušano je 3 djece uzrasta od 13-17 godina (VDT Podgorica).

Od maja 2016. godine, kada je primijenjeno prvo saslušanje djeteta/maloljetnog oštećenog/svjedoka putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe (pred ODT Podgorica), do 31.12.2021. godine, na taj način (dijete i stručno lice iz Stručne službe su u zasebnoj prostoriji) je saslušano ukupno 70 djece/maloljetnika, i to pred:

- ODT Podgorica (44);
- ODT Nikšić (5);
- ODT Cetinje (1), korišćenjem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama Stručne službe u Podgorici;
- VDT Podgorica (6), korišćenjem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama Stručne službe; korišćenjem novog sistema audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama ODT Podgorica (3)
- VDT Bijelo Polje (5), korišćenjem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama ODT Bijelo Polje, a od kraja 2020. godine koristi se novi sistem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama VDT Bijelo Polje (6),

a procjena Stručne službe je zatražena za ukupno 308 djece/maloljetnika.

Tokom 2021. godine, pred VDT Podgorica saslušano je još 3 djece/maloljetnih lica korišćenjem novog sistema audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama ODT Podgorica, ali na način da: u zasebnoj prostoriji, u prisustvu stručnog lica iz Stručne službe, državni tužilac za maloljetnike direktno saslušava dijete, a u drugoj prostoriji se nalaze: branilac, zapisničar, tehničko lice, predstavnik centra za socijalni rad, zakonski zastupnik, nekad punomoćnik, prevodilac, a stranke u postupku mogu putem audiovizuelne tehnike da posmatraju dijete i čuju saslušanje koje direktno obavlja državni tužilac i, uz dozvolu tužioca, postave pitanje. Pri ovakvom načinu saslušanja (»u prisustvu«, umjesto »uz pomoć« stručnog lica iz Stručne službe), Stručna služba se stavlja u poziciju pasivnog posmatrača, formalno je tu, ali ne sprovodi forenzički razgovor sa djetetom.

Prva audiovizuelna tehnika za snimanje iskaza djece je donirana od strane UNICEF-a za potrebe devet tužilaštava, 2013. godine, u periodu intenzivne podrške UNICEF-a Vladi Crne Gore u reformi maloljetničkog pravosuđa.

Postojeća, donirana, oprema za saslušanje djece u tužilaštvima iz 2013. godine je bila funkcionalna u tri osnovna državna tužilaštva (Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje) u 2017. godini, a 2017. godine nije bilo planiranih ni raspoloživih sredstava za dalje servisiranje opreme.

U 2018. godini Stručna služba je inicirala upotrebu i provjeru audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece u državnim tužilaštvima, posebno u dijelu otklanjanja kvara na opremi u Podgorici, koji je rezultirao saslušanjem dvoje djece putem audiovizuelne tehnike za odrasle, što je ometajuće i za dijete i za krivični postupak. Kvar je otklonjen posredstvom Službe za

informaciono komunikacione tehnologije i multimedije Vrhovnog državnog tužilaštva, a na inicijativu Stručne službe, u Vrhovnom državnom tužilaštvu je razmatrana mogućnost obezbjeđivanja nove audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta.

I u 2019. godini kvar na audiovizuelnoj tehnici za saslušanje djece u prostorijama Stručne službe, je otklonjen posredstvom Službe za informaciono komunikacione tehnologije i multimedije Vrhovnog državnog tužilaštva, a na inicijativu Stručne službe u Vrhovnom državnom tužilaštvu je razmatrana mogućnost obezbjeđivanja nove audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta.

Stručna služba je, u 2018. i 2019. godini, inicirala i dala doprinos u planiranju prostorija za rad u Stručnoj službi i prostorija za audiovizuelno saslušanje primjereno potrebama djeteta, kao i čekaonice za djecu u okviru projekta nove zgrade državnog tužilaštva.

Postojeća, donirana, oprema u tužilaštvima iz 2013. godine je bila funkcionalna i u 2020. godini u tri osnovna državna tužilaštva (Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje).

Iz sredstava Vrhovnog državnog tužilaštva, 2019. godine, obezbijeđena je odgovarajuća oprema za audiovizuelno saslušanje djece/maloljetnika (i odraslih) za ODT Berane, a u 2020. godini za VDT Bijelo Polje, što znači da je u 2020. godini audiovizuelna tehnika primjerena potrebama djeteta funkcionalna u 5 državnih tužilaštava (ODT: Berane; Bijelo Polje; Nikšić; Podgorica i u VDT Bijelo Polje). Navedeni sistemi audiovizuelne tehnike omogućavaju da se tokom saslušanja u jednoj prostoriji nalaze dijete/maloljetno lice i stručno lice iz Stručne službe, u drugoj prostoriji se nalazi državni tužlac za maloljetnike i svi drugi učesnici u krivičnom postupku, a snimaju se obje prostorije (zvuk i slika),

U 2021. godini u okviru projekta “Jednak pristup pravdi za djecu”, koji je sprovodilo Ministarstvo pravde Crne Gore u saradnji sa pravosudnim institucijama u Crnoj Gori, uz tehničku podršku UNICEF- a i finansijsku podršku Vlade Kraljevine Norveške, adaptirane su prostorije za rad sa djecom/maloljetnicima (enterijer) u ODT u: Podgorici, Bijelom Polju i u Beranama.

Prostorije za rad sa djecom/maloljetnicima u krivičnom postupku su opredijeljene u opštepoznatim nedostajućim prostornim kapacitetima svih državnih tužilaštava. Na taj način, u svakoj od tri prostorije je maksimalno iskorišćen prostor i izvršena adaptacija shodno potrebama djeteta/maloljetnog lica i cilju postupka u kojem dijete/maloljetnik učestvuje. Obezbijeđeno je da izgled prostorije bude prijatan djetetu/maloljetnom licu, da ne stvara utisak igraonice, jer se u prostoriji sprovodi forenzičko, fokusirano ispitivanje djece, koje zahtijeva minimalističko opremanje enterijera. Zbog toga adaptirani prostor zadržava ozbiljan izgled kancelarijskog prostora, bez sadržaja koji bi mogli skrenuti pažnju djeteta sa forenzičkog ispitivanja, ometati ili prekinuti ispitivanje kojim se utvrđuju činjenice o krivičnom djelu, a toplina je obezbijeđana izborom odgovarajućih materijala i namještaja, svedenim bojama. Takođe, adaptirane prostorije će biti mjesto za rad sa djecom predškolskog, školskog i adolescentnog uzrasta pa izgled prostorije treba da uzme u obzir i njihove razvojne razlike. Uz to, adaptirane prostorije u tri državna tužilaštva će zasigurno djeci/maloljetnim oštećenim licima i svjedocima obezbijediti okruženje u kojem se mogu osjećati sigurno, zaštićeno i slobodno da daju svoje iskaze.

Takođe, u 2021. godini putem donacije Američke ambasade za ODT Podgorica obezbijeđen je sistem audiovizuelne tehnike koji omogućava saslušanje primjereno potrebama djeteta, na način da se tokom saslušanja u jednoj prostoriji nalaze dijete/maloljetno lice i stručno lice iz stručne službe, a u drugoj prostoriji se nalazi državni tužlac za maloljetnike i svi drugi učesnici u krivičnom

postupku (osumnjicheni/branilac, zakonski zastupnik/punomoćnik, predstavnik centra za socijalni rad, prevodilac, zapisničar, operater). Prisustvo državnog tužioca za maloljetnike je obezbijeđeno putem audiovizuelne tehnike, on komunicira sa stručnim licem, na način da to ne čuje dijete/maloljetno lice, a učesnici koji se nalaze u prostoriji sa državnim tužiocem za maloljetnike čuju prilagođeno ispitivanje djeteta od strane stručnog lica, odnosno svjedočenje djeteta. Državni tužilac za maloljetnike odobrava postavljanje pitanja od strane branioca i punomoćnika. Snimaju se obje prostorije (zvuk i slika), čime je unaprijeđeno saslušanje djece/maloljetnih lica putem audiovizuelne tehnike uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe, u odnosu na sisteme audiovizuelne opreme iz 2013. godine (kada se snimala samo prostorija u kojoj se nalazi dijete/maloljetno lice sa stručnim licem iz Stručne službe, što je, uz tehničke karakteristike, bila manjkavost ovih sistema). Započeo je i proces obezbjeđivanja sistema audiovizuelne tehnike koji omogućava saslušanje primjereno potrebama djeteta za ODT Pljevlja, kao nastavak dugogodišnje saradnje Američke ambasade i Vrhovnog državnog tužilaštva.

U 2021. godini, National Crime Agency-NCA, kancelarija u Beogradu i Ambasada Velike Britanije je podržala inicijativu načelnice Stručne službe da se razmotri mogućnost pružanja pomoći putem donacije Vrhovnom državnom tužilaštvu u obezbjeđivanju jednog sistema audiovizuelne tehnike za saslušanje primjereno potrebama djeteta u krivičnom postupku, i to za ODT Nikšić. Takođe, vođeni su dalji razgovori sa donatorom u vezi proširenja donacije u svrhu obezbjeđivanja po jednog sistema audiovizuelne tehnike za saslušanje djece za ODT Cetinje i ODT Kotor (u 2022. godini).

Tako, u 2021. godini imamo tri u potpunosti odgovarajuća sistema audiovizuelne tehnike za saslušanje primjereno potrebama djece/maloljetnih lica i krivičnog postupka, i to u: ODT Berene, VDT Bijelo Polje i ODT Podgorica. Započeo je proces obezbjeđivanja istog sistema audiovizuelne opreme za saslušanje djece/maloljetnih lica za: ODT Pljevlja (putem donacije Američke ambasade, koja pruža kontinuiranu tehničku podršku Vrhovnom državnom tužilaštvu) i ODT Nikšić (putem donacije, obezbijeđenu kroz saradnju načelnice Stručne službe sa NCA i Ambasdom Velike Britanije).

Sistem audiovizuelne tehnike koji omogućava da se tokom saslušanja u jednoj prostoriji nalaze dijete/maloljetno lice i stručno lice iz Stručne službe, u drugoj prostoriji se nalazi državni tužilac za maloljetnike i svi drugi učesnici u krivičnom postupku, a snimaju se obje prostorije (zvuk i slika), predstavlja vođenje računa u najvećoj mogućoj mjeri o djetetovim sposobnostima, potrebama, kompleksnim osjećanjima, traumi i retraumatizaciji, teretu prijavljivanja i svjedočenja, povjerljivosti i sigurnosti, jer se dijete saslušava uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe, u zasebnoj prostoriji, putem audiovizuelne tehnike pri čemu se audiovizuelno snimaju obje prostorije.

Istovremeno izaziva dileme u praksi: razgovara li tada stvarno s djetetom stručno lice iz Stručne službe, a državni tužilac iz druge prostorije postavlja samo određena pitanja koje stručno lice treba da približi i pojasni djetetu ili sa djetetom razgovara državni tužilac, a stručna osoba zapravo samo pasivno prisustvuje tom razgovoru, bez ikakvog uključivanja.

Uz instrukcije koje državni tužilac daje stručnom slicu iz Stručne službe prije samog saslušanja djeteta, uloga stručnog lica je: da ima aktivno učešće u procjeni, pripremi i u ispitivanju djeteta, da u toku saslušanja: na osnovu prethodno datih instrukcija državnog tužioca i/ili dok tužilac postavlja pitanja putem audiovizuelne tehnike, stručno lice iz tih pitanja kreira forenzički razgovor sa djetetom koji je prilagođen konkretnom djetetu – uzrastu, sposobnostima, rječniku, traumi i koji

je relevantan za utvrđivanje činjenica te na taj način stručno lice iz stručne Stručne službe smanjuje djetetov stres, retraumatizaciju, reviktimizaciju i doprinosi sveobuhvatnom ispitivanju i pribavljanju najboljih mogućih dokaza putem svjedočenja djeteta.

DAVANJE MIŠLJENJA O ZAKONSKIM/PODZAKONSKIM AKTIMA KOJI SE ODNOSU NA ZAŠTITU MALOLJETNIKA, UČEŠĆE NA SASTANCIMA ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Dana 26.01.2021. godine, na zahtjev Vrhovnog državnog tužilaštva, za potrebe Drugog godišnjeg izvještaja o realizaciji mjera iz Akcionog plana za implementaciju Strategije reforme pravosuđa, za period od 01.01. do 31.12.2020. godine, dostavljene su informacije u vezi sa mjerama: kontinuirano praćenje primjene Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku i jačanja kapaciteta stručnih službi; prilagođavanje postorije za saslušanje djece u pravosudnim institucijama.

Dana 01.02.2021. godine, kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori dostavila je 100 primjeraka publikacije „Smjernice za rad Stručnih službi sa djecom, maloljetnim učiniocima krivičnih djela, žrtvama i svjedocima u krivičnom postupku”, koje su distribuirane svim državnim tužilaštvima. Smjernice su izrađene kao jedna od aktivnosti projekta “Jednak pristup pravdi za djecu” Ministarstva pravde, koji se od januara 2019. godine do juna 2021. godine realizuje uz tehničku podršku UNICEF-a i finansijsku podršku Vlade Kraljevine Norveške, u saradnji sa organima pravosuđa i drugim partnerima, u cilju stvaranja preduslova za primjenu pravosuđa po mjeri djeteta. Za izradu Smjernica, od strane UNICEF-a, je angažovana eksterna ekspertkinja dr Bistra Netkova, uz aktivno učešće stručnih službi crnogorskog pravosuđa.

Dana 05.04.2021. godine, na zahtjev Specijalnog državnog tužilaštva, za potrebe praćenja borbe protiv trgovine ljudima, dostavljene su informacije: o učeću u tematskim obukama, prostorijama prilagođenima djeci i audivizuelnoj tehnici primjerenoj potrebama djece u krivičnom postupku u 2021. godini.

Dana 24.05.2021. godine načelnica Stručne službe Dijana Popović-Gavranović, rješenjem Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, imenovana je za člana radne grupe za izradu Nacrta izmjena zakona o izmjenama i dopunama ZOPPMUKP i, uz aktivno učešće, dala i pisane sugestije o svemu uočenom tokom dosadašnje primjene ZOPPMUKP kao potrebno da se dodatno uredi, dopuni, izmijeni, uskladi sa međunarodnim standardima, a u cilju sveobuhvatnije zaštite djece/maloljetnika u krivičnom postupku i njihove dobrobiti.

Dana 31.05.2021. godine, na zahtjev Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, za potrebe učešća Ministarstva u diskusiji koju organizuje Nadzorni komitet za prava djeteta Savjeta Evrope (CDENF), dostavljene su informacije o pitanjima u vezi prava djeteta, alternativne brige (alternativni smještaj i za djecu učinioce krivičnih djela), pristupa djece pravdi.

Dana 09.06.2021. godine, na zahtjev Specijalnog državnog tužilaštva, dostavljene su informacije u vezi trgovine djecom i seksualne eksploataciji djece, uključujući i druge zloupotrebe, kao i o načinima unaprijeđenja zaštite prava djeteta u ovoj oblasti.

Dana 09.06.2021. godine, na zahtjev UNICEF-a, za potrebe eksterne evaluacije implementiranog projekta "Jednak pristup djece pravdi", načelnica Stručne službe je učestvovala u intervjuu u vezi adaptacije prostorija za djecu u tri državna tužilaštva (VDT Bijelo Polje, ODT Berane, ODT Podgorica), kojim procesom je koordinirala (od juna 2019. do juna 2021.), uz predstavnika UNICEF-a i Vrhovnog suda, kao i o obukama koje su realizovane kroz ovaj projekat.

Dana 30.06.2021. godine, na zahtjev Udruženja Roditelji upućenog Vrhovnom državnom tužilaštvu u vezi slučaja izlaganja djece javnosti, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe i državni tužilac Siniša Milić Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici, sastali su se sa Kristinom Mihailović, izvršnom direktoricom Udruženja roditelji i njenom saradnicom Jelenom Božović, u prostorijama Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva,

Dana 08.07.2021. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe je uspostavila i formalnu saradnju sa gđinom Stephen Hunt-om, oficirom za vezu National Crime Agency-NCA, kancelarija u Beogradu, Ambasada Velike Britanije, čime je podržana inicijativa načelnice Stručne službe da se razmotri mogućnost pružanja pomoći od strane NCA, putem donacije Vrhovnom državnom tužilaštvu u obezbjeđivanju jednog sistema audiovizuelne tehnike za saslušanje primjereno potrebama djeteta u krivičnom postupku te je u vezi toga upućen zahtjev Ambasadi Velike Britanije, posredstvom Uprave policije, Odjeljenje za međunarodnu policijsku saradnju i odnose s javnošću. Gđin Hunt je ujedno bio i modrektor obuke za rad policije sa djecom žrtvama iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja, održanoj u junu 2021. godine, u saradnji sa Ambasadom Velike Britanije u Podgorici i Upravom policije Crne Gore, na kojoj je, pored policijskih službenika, učestvovao jedan državni tužilac za maloljetnike i Stručna služba Vrhovnog državnog tužilaštva.

Dana 01.09.2021. godine, na zahtjev National Crime Agency-NCA, Velika Britanija, Dijana Popović-Gavranović i Ivana Medenica, predstavnice Stručne službe, kao učesnice NCA obuke "Istrage fokusirane na djecu žrtve" održane u junu 2021. godine, dostavile su informacije u vezi procjene potreba za izradu plana i programa obuke iz oblasti seksualnih delikata i seksualnog zlostavljanja i eksploatacije djece u Crnoj Gori.

Dana 21.09.2021. godine, u prostorijama ODT u Podgorici, upriličena je posjeta ambasadora Kraljevine Norveške u Beogradu, Jørn Eugene Gjellstad i šefa predstavništva UNICEF-a, Huan Santander, povodom adaptacije prostorija prilagođenih djeci u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici i Osnovnom sudu u Podgorici. Ovom događaju su prisutvovali: Željka Jovović, predsjednica Osnovnog suda u Podgorici; Nikola Boričić, zamjenik rukovodioca Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici; Momir Jauković, v.d. generalnog direktora Direktorata za pravosuđe u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava; Bojana Bandović, savjetnica u Vrhovnom sudu Crne Gore i Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva, kao akteri koji su učestvovali u implementaciji aktivnosti projekta "Jednak pristup pravdi za djecu".

U periodu od 29.09. do 31.12.2021. godine, povodom realizacije donacije Britanske ambasade i NCA za ODT Nikšić – obezbjeđivanje sistema audiovizuelne tehnike za saslušanje primjereno potrebama djeteta i adaptacije dvije prostorije s tim u vezi, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe je koordinirala: konsultacijama, sastancima, posjetama ODT Nikšić, obavještavanjem Ministarstva održivog razvoja i turizma o adaptaciji (zamjeni prozora na prostoriji koja se adaptira, u zgradi Suda), evidentiranjem donatorskih ulganja, kao i putem davanja sugestija oko idejnog rješenja za adaptaciju dvije prostorije (opremanje enterijera), za usklađivanje sa potrebama ODT Nikšić do davanja saglasnosti ODT Nikšić za idejno rješenje (03.12.2021.), uz konsultacije sa Infomatičkom službom VDT u vezi tehničkih karakteristika sistema audiovizuelne opreme koje treba da podržavaju specifičnosti saslušanja djece (sistem audiovizuelne tehnike je obezbijeđen 03.12.2021. godine, a biće dopremljen i instaliran po završetku adaptacijskih radova u dvije kancelarije ODT Nikšić, tokom 2022. godine).

Dana 13., 14. i 15.10.2021. godine, načelnica Stručne službe se sastala sa gđinom Hunt Stephenom, oficirom za vezu NCA i organizatorom obuke u oblasti zaštite djece od seksualnog zlostavljanja i eksploatacije (juna 2021. godine), na njegov zahtjev, u vezi realizacije donacije Vrhovnom državnom tužilaštvu, usmjerene u ODT Nikšić i nastavka saradnje u pravcu obezbjeđivanja donacija i planiranja dalje obuke i razvoja navedenog Projekta u Crnoj Gori, shodno nacionalnom zakonodavstvu i dobroj praksi. S tim u vezi, omogućen je obilazak prostorija sa audiovizuelnom opremom i adaptirane prostorije za saslušanje djeteta u ODT Podgorica, uz ukazivanje na uočene teškoće u vezi sistema audiovizualne tehnike za saslušanje djece, kako bi se iste uzele u obzir prilikom realizacije donacije za ODT Nikšić. Omogućen je i obilazak prostorija ODT Nikšić, za koje je donacija u procesu realizacije, te prostorija ODT Cetinje i ODT Kotor, radi eventualne donacije audiovizuelne tehnike i adaptacije prostorije za rad sa djecom za ta dva tužilaštva u 2022. godini. Takođe, upriličeni su sastanci sa državnim tužiteljicama Majom Knežević, Sanjom Radunović, Jovankom Čizmović, državnim tužiocem Pajković Žarkom, kao i nadležnim službenicima Uprave policije u Podgorici, Nikšiću i Kotoru, gdje donator takođe obezbjeđuje adaptaciju prostorija za rad sa djecom, obzirom da NCA primarno podržava Upravu policije.

Dana 30.11.2021.godine, na zahtjev Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore-UMHCG upućen Vrhovnom državnom tužilaštvu, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe se sastala sa Marinom Vujačić, direktoricom UMHCG i njenom saradnicom Draganom Sokić. Na sastanku se razgovaralo o načinima procesuiranja i mehanizmima zaštite od nasilja žena i djevojčica s invaliditetom, ali i svjedoka/inja nasilja, u svrhu Projekta „ZAštićene, OSnažene, sIgurne“, kojim se želi doprinijeti unapređenju sistema prevencije, zaštite, rehabilitacije i reintegracije za žene s invaliditetom (ŽSI) žrtve nasilja u Crnoj Gori. Projekat se sprovodi uz finansijsku podršku Austrijske razvojne agencije (Austrian Development Agency – ADA), posredstvom Centra za ženska prava, kao minigrant projekta Institucionalizacija kvalitetnih usluga rehabilitacije i integracije za žrtve nasilja. Nakon sastanka omogućen je i obilazak prostorija za saslušanje djece putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta u krivičnom postupku, u ODT Podgorica.

SRADNJA SA USTANOVAMA I ORGANIZACIJAMA 2021.

U aktuelnim postupcima prema maloljetnicima, Stručna služba je sarađivala sa centrima za socijalni rad-CSR u: Cetinju; Herceg Novom; Kolašinu; Kotoru, PJ Budva; Podgorici i PJ Tuzi (CSR za Glavni grad Podgorica i opštine u okviru Glavnog grada Golubovci i Tuzi).

U aktuelnim postupcima prema maloljetnicima, Stručna služba je sarađivala sa organizacijama/institucijama:

- Crveni krst Crne Gore
- Crveni krst Glavnog grada Podgorica
- Crveni krst u Herceg Novom
- JU Centar “Ljubović”
- JU Dječiji dom “Mladost”
- JU „Gradski muzej Mirko Komnenović i Galerija Josip Bepo Benković”
- JZU Dom zdravlja Kolašin
- NVO CGO
- NVO Natura

Za vrijeme primjene vaspitnih naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada; uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovaštu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji, Stručna služba je kontaktirala/izvršila obilazak sljedećih ustanova i organizacija:

- Centar za socijalni rad Podgorica, Porodično savjetovašte
- Crveni krst Crne Gore, Distributivni centar Cijevna, Podgorica
- JU „Gradski muzej Mirko Komnenović i Galerija Josip Bepo Benković”
- JZU Dom zdravlja Kolašin
- JZU Dom zdravlja Herceg Novi

U vezi primjene vaspitnih naloga – plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove, Stručna služba je sarađivala sa JU Zavod Komanski most i NVO Cazas.

Takođe, Centar za alternativno rješavanje sporova Crne Gore (prethodni naziv Centar za posredovanje) i UNICEF periodično od Stručne službe potražuju podatke o primjeni alternativnih mjera prema maloljetnicima.

U aktuelnim postupcima prema djeci kao žrtvama i svjedocima krivičnih djela, Stručna služba je sarađivala sa:

- centrima za socijalni rad-CSR u: Beranama; Cetinju; Kolašinu; Kotoru; Nikšiću; Plavu; Podgorici
- sa organizacijama/institucijama: Centar za autizam, razvojne smetnje i dječiju psihijatriju (Klinički centar Crne Gore, Institut za bolesti djece); Klinički centar Crne Gore; JU Dječiji dom “Mladost”; Prihvatilište za djecu žrtve nasilja u porodici; JU Centar “Ljubović”; NVO Institut za socijalnu i obrazovnu politiku u Danilovgradu, Sklonište za žrtve trgovine ljudima.

Takođe, UNICEF periodično od Stručne službe potražuje podatke o djeci kao žrtvama i svjedocima krivičnih djela.

SARADNJA SA MEDIJIMA 2021.

Dana 18.01.2021. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe i Maja Raičević, direktorka Centra za ženska prava učestvovala su u televizijskoj emisiji Boje jutra, Televizija Vijesti, na temu »Koliko je hrabrosti i vremena potrebno da žrtva progovori?«, u svijetlu aktuelnih dešavanja u vezi seksualnog zlostavljanja djece i žena.

Dana 11.02.2021. Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe i Marija Vesković, pravna savjetnica Akcije za ljudska prava dale su izjavu za emisiju »60 minuta sa Ines«, Prva televizija, u cilju promocije tematskih stripova „Zaštita od nasilja u porodici“, „Zaštita od nasilja na internetu“ i „Zaštita najboljeg interesa djeteta u razvodu braka“. Izrada tematskih stripova, u realizaciji NVO Akcija za ljudska prava i nacionalnog konsultantskog tima, podržana je projektom „Jednak pristup pravdi za djecu“, i predstavlja doprinos u unaprijeđivanju informisanja djece o krivičnom postupku i postupku razvoda braka roditelja, pravima djeteta i procedurama za zaštitu prava, na djeci primjeren način,

Dana 24.02.2021. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, Marija Babić, psihološkinja Centra za socijalni rad Podgorica i Mirjana Bošković, iz Tima za bezbjednost, OŠ

"Oktoih", učestvovala su u televizijskoj emisiji Boje jutra, Televizija Vijesti, na temu »Šta ukazuju masovne tuče djece i mladih«, u svijetlu aktuelnih dešavanja u u vezi maloljetnika u Crnoj Gori.

UČEŠĆE NA STRUČNIM SKUPOVIMA 2021.

Dana 28. i 29.01.2021. godine, Dijana Popović-Gavranović načelnica Stručne službe učestvovala je na obuci na temu „Standardne operativne procedure za međusektorsku saradnju u radu sa djecom žrtvama nasilja i iskorištavanja u Crnoj Gori“, u organizaciji Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu Crne Gore, u saradnji sa kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori. Obuku su vodile: eksterna ekspertkinja dr Bistra Netkova, profesorka međunarodnog prava i ljudskih prava, posebno oblast ljudskih prava djece, maloljetničko pravosuđe, zaštita djece od nasilja i Milena Karišik, nacionalna ekspertkinja za socijalnu zaštitu, posebno u oblasti zaštite i unaprijeđenja administrativnih i profesionalnih kapaciteta socijalne i dječje zaštite na nacionalnom nivou u oblastima kreiranja politika i osiguranja kvaliteta.

Dana 17. i 18.02.2021. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, na poziv NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja“ Nikšić, učestvovala je na online obuci na temu „Izgradnja kapaciteta organizacija civilnog društva koje pružaju podršku ženama i nacionalnih institucija za partnerstvo u zaštiti od seksualnog nasilja na zapadnom Balkanu i u Turskoj“. Obuku je organizovala WAVE mreža evropskih nevladinih organizacija koje rade u oblasti borbe protiv nasilja nad ženama i djecom, u okviru projekta „Platforma za jačanje civilnog društva (CSSP)“, u kojem je sedam zemalja partnera: Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Srbija i Turska. Moderator skupa je bila Anca Ciupa, predstavница WAVE mreže organizacija. Predavači su bili: Dr Cliona Saidléar, izvršna direktorica „Rape Crisis Network Ireland“; Službenik Ministarstva pravde Irske, Deaglán O Briain; Anne McHugh, forenzička medicinska sestra, Krizni centar, Irska; Andrew Payne, glavni službenik za odnose sa javnošću Ministarstva pravde, Irska; Biljana Stepanov, direktorka NVO Centar za podršku ženama, Kriznih centara za žrtve silovanja u Srbiji; Danica Todorov, koordinatorka Kriznog centra, Srbija; Radoslava Aralica, savjetnica u Kriznom centru Zrenjanin; Doc. dr Stevan Milatović, angažovan u Kriznom centru na Klinici za ginekologiju i akušerstvo, Klinički centar Vojvodine; Miroslava Despotović, predstavnik NVO SOS Kutak za devojkе, Vranje, Srbija; Dr Anna Graham, angažovana u Kriznom centru u Velikoj Birtaniji.

Dana 13.04.2021. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je na online seminaru „Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja – Lanzarot konvencija“, kao jedan od predavača, uz Nikolinu Katić, zamjenicu zastupnika Republike Hrvatske pred ESLJP, Rakočević Dragišu, sudiju Apelacionog suda Crne Gore i Ljiljanu Klikovac, državnu tužiteljku, Osnovno državno tužilaštvo Podgorica. Ova online obuka je sprovedena u okviru Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2021. godinu, u organizaciji Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji i uz podršku Advice on Individual Rights in Europe-AIRE Centra iz Londona.

Od 26. do 28.04.2021. godine načelnica Stručne službe je učestvovala na međunarodnoj online obuci „Nasilje u porodici“, na poziv Francuske pravosudne akademije-ENM i Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu Crne Gore. U uvodnom obraćanju govorili su gđa Alice Thibaud, sutkinja, koordinatorka obuke i rukovoditeljka Internacionalnog odjeljenja EMN i gđa Françoise Guyot, sutkinja, voditeljica projekta za Javno državno tužilaštvo u Parizu. Predavači su bili: gđa

Ernestine Ronai, članica vijeća Višeg suda za ravnopravnost između muškaraca i žena, rukovoditeljka Odjeljenja za istraživanje nasilja nad ženama; gđin Edouard Durand, podpredsjednik sudija za djecu, kopredsjednik komisije za zaštitu od incesta i seksualnog nasilja nad djecom; gđa Mélanie Voyer, psihijatrica u bolnici Henri Laborit, rukovoditeljka Centra za psihotraumatologiju North New Aquitaine; gđa Corinne Glatard, trenerica i gđin Romain Job, psiholog; gđa Françoise Guyot, sutkinja, voditeljica projekta za Javno državno tužilaštvo u Parizu; gđin Nicolas Hennebelle, zamjenik Javnog državnog tužioca za okrug Pariza, rukovodilac Odjeljenja za tretman učinilaca krivičnih djela.

Dana 10. i 11.05.2021. godine, Ivana Medenica, samostalna savjetnica Stručne službe, učestvovala je na online seminaru na temu „Zaštita od nasilja u porodici sa akcentom na Istanbulske konvencije“. Obuka je sprovedena u okviru Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2021. godinu, u organizaciji Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu. Predavačice su bile: gđa Maja Raičević, direktorica NVO Centar za ženska prava; gđa Ana Jaredić psihološkinja u NVO Centar za ženska prava; prof. dr Vesna Ratković, Pravni fakultet Univerziteta Mediteran; gđa Ljiljana Klikovac, državna tužiteljica u Osnovnom državnom tužilaštvu Podgorica; gđa Maja Živaljević, sutkinja Višeg suda za prekršaje.

Dana 03. i 04.06.2021. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, prisustvovala je regionalnoj konferenciji „Za poboljšanje operativnih kapaciteta za borbu protiv online seksualne eksploatacije i zlostavljanja djece“, na poziv Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava. Regionalnu konferenciju je organizovao Savjet Evrope kako bi se predstavio novi pilot modul za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, za sprovođenje zakona i borbu protiv online seksualnog iskorišćavanja i zlostavljanja djece (OCSEA), koji je razvijen u okviru projekta Savjeta Evrope EndOCSEA@Europe. Regionalnu konferenciju su moderirali Stephanie Burel, voditeljica projekta EndOCSEA@Europe i Giorgi Jokhadze, voditelj projekta Cybereast. Predavači su bili: Rajka Vlahović, Savjet Evrope-SE, nezavisni stručnjak; Mark Cameron, SE, nezavisni stručnjak; Andrea Bradley, SE, nezavisni stručnjak; Maria Andriani Kostopoulou, SE, nezavisni stručnjak.

Od 14.-18.06.2021. godine Dijana Popović-Gavranović i Ivana Medenica, predstavnice Stručne službe i Srđa Jovanović, državni tužilac za maloljetnike Osnovnog državnog tužilaštva u Kotoru, učestvovali su na online obuci na temu sprječavanja seksualnog zlostavljanja i iskorišćavanja djece, u organizaciji Uprave policije, u saradnji sa Nacionalnom kriminalističkom agencijom (National Crime Agency)-NCA iz Velike Britanije i Ambasdom Velike Britanije u Podgorici. Obuku su sprovele predavačice: gđa Nicola Bull, socijalna radnica, rukovoditeljka za bezbjednost, NCA; gđa Sarah Lewis, viša istražiteljka, NCA; i gđa Lucy MacLennan, viša istražiteljka, NCA, uz izlaganje nacionalnih stručnjaka: gđa Lepa Žunjić, NVO Roditelji, gđa Alma Demirović, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava i gđin Marić Mihailo, službenik Ambasade Velike Britanije. Obuku je moderirao Stephen Hunt, oficir za vezu NCA, kancelarija Ambasade Velike Britanije u Beogradu.

Dana 27.09.2021. godine, na poziv Centra za ženska prava, načelnica Stručne službe Dijana Popović-Gavranović, nakon prikazanog filma „Jedna od nas“, autora Đure Gavrana, razgovarala je sa voditeljkom Anom Jaredić, Centar za ženska prava i publikom na temu seksualnog zlostavljanja djece. Događaj je organizovan u okviru festivala dokumentarnog filma Underhil, program „U fokusu“ koji realizuje Centar za ženska prava, u saradnji sa Underhill-om.

Dana 04. i 05.10.2021. godine načelnica Stručne službe Dijana Popović-Gavranović i samostalna savjetnica Ivana Medenica učestvovala su na online obuci na temu „Rad centara za socijalni rad sa djecom i mladima sa problemima u ponašanju“, u organizaciji Zavoda za socijalnu i dječiju zaštitu, u okviru „Programa Evropske unije i Crne Gore za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu“, kroz projekat „Jačanje kapaciteta sistema socijalne i dječije zaštite“. Obuku je vodila dr. sc. Lana Petö Kujundžić, sutkinja Visokog kaznenog suda Republike Hrvatske.

Dana 20.12.2021. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je na online obuci na temu: „Maloljetničko zakonodavstvo – Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku“, kao jedan od predavača, uz Rakočević Dragišu, sudiju Apelacionog suda Crne Gore i Danku Ivanović Đerić, državnu tužiteljku u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici. Ova obuka je sprovedena u okviru Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2021. godinu, u organizaciji Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji sa Ambasadom SAD u Podgorici, Biro za borbu protiv međunarodne trgovine drogom i sprovođenje zakona (INL).

Dana 13. i 14.12.2021. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je na online obuci o sačinjavanju strateških dokumenata kroz predavljanje Analize evaluacije Strategije za prevenciju i borbu protiv naslja nad djecom za period 2017-2021, u organizaciji Ministarstva finansija i socijalnog staranja, u saradnji sa kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori. Konsultanti na izradi Analize Strategije bile su prof dr. Ivana Sekol, vanredna profesorica Fakulteta za Odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, Hrvatska i prof dr. Olivera Komar, vanredna profesorica Fakulteta Političkih nauka, Univerzitet Crne Gore, koje su i vodile dvodnevnu obuku.

PREDSTAVLJANJE STRUČNE SLUŽBE NA VEB SAJT-U VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Stručna služba kontinuirano priprema i dostavlja informacije o radu i aktivnostima u kojima učestvuje i u kojima je povezana sa zajednicom i relevantnim projektima, za objavljivanje na internet stranici Stručne službe.

IZVJEŠTAJ O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA IZREČENIH MALOLJETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DJELA U 2021. GODINI

Izvještaj je sačinjen prema evidenciji koju vodi Stručna služba Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore, na osnovu dokumentacije koje su dostavila osnovna državna tužilaštva-ODT i Uprava policije, centri/odjeljenja bezbjednosti-CB/OB, shodno članu 101 Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (Službeni list Crne Gore, br. 64/2011 i br. 1/18 od 04.01.2018. godine), koji je u primjeni od septembra 2012. godine i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore, br. 42/2012).

Alternativne mjere su posebne mjere predviđene Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku-ZOPPMUKP, koje izriče nadležni državni tužilac za maloljetnike. On može izreći sljedeće alternativne mjere prema maloljetnicima (član 10 i 12):

1. Opomenu
2. Vaspitne naloge:
 - a) Poravnanje sa oštećenim
 - b) Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao
 - c) Uključivanje u određene sportske aktivnosti
 - d) Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada
 - e) Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove
 - f) Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola ili droge
 - g) Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji
 - h) Pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita
 - i) Uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima

Takođe, ovlašćeni policijski službenik – policajac za maloljetnike, uz odobrenje državnog tužioca za maloljetnike, prema maloljetnim učiniocima krivičnog djela može izreći sljedeće alternativne mjere:

1. Opomenu (član 10)
2. Poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP)

U 2021. godini, Stručna služba je evidentirala 133 maloljetna učinioca krivičnih djela, prema kojima je primijenjena 141 alternativna mjera i to: 115 opomena i 26 vaspitna naloga.

Alternativne mjere primijenjene su prema 21 djevojčici, i 112 dječaka.

U recidivu je bilo 15 maloljetnika i to: 8 maloljetnika je učinilo recidiv u 2021. godini, a 7 maloljetnika je učinilo po jedno krivično djelo u 2021. godini i krivična djela u prethodnim godinama.

U 2021. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava, alternativne mjere – opomena i vaspitni nalozi izrečene su od strane 8 Osnovnog državnog tužilaštva-ODT, kao i od strane 1 Višeg državnog tužilaštva-VDT. Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti-CB/OB, opomena i

poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP), u 2021. godini, izrečeni su u 7 CB/OB.

Državna tužilaštva su su 2021. godini izrekla ukupno 117 alternativnih mjera i to: 100 opomena i 17 vaspitnih naloga. U 2021. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava, alternativna mjera - opomena je izrečena u 7 ODT, a vaspitni nalozi od strane 6 ODT i 1 VDT.

Od zakonom predviđenih 9 vrsta vaspitnih naloga, državna tužilaštva su izrekla 4 vrste i to:

- vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim (7);
- vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (4);
- plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (3);
- vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (3).

Takođe, u 2021. godini, pred osnovnim državnim tužilaštvom, 6 maloljetnika započeli/nastavili i uspješno ispunili vaspitni nalog prenijet iz 2020. godine i to:

- 2 vaspitna naloga - uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (2, koji su ispunjeni, ODT: Herceg Novi i Podgorica),
- 2 vaspitna naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarinog rada (1, je ispunjen u potpunosti, ODT Cetinje; a 1 djelimično, ODT Herceg Novi),
- 2 vaspitna naloga - plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (1, koji je ispunjen u potpunosti, ODT Cetinje; i 1, koji je djelimično ispunjen, ODT Podgorica)

Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, u 2021. godini opomena je izrečena u 5 CB/OB.

Od 21 CB/OB, u 2021. godini, od strane 3 CB/OB maloljetnici su upućeni na poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP).

Centri/odjeljenja bezbjednosti su u 2021. godini izrekli ukupno 24 alternativne mjere i to: 15 opomena i 9 poravnanja za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi.

Slijedi tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi u 2021. godini.

TABELA 1: Primjena alternativnih mjera prema maloljetnicima, prema nadležnom organu

Rb. Br.	Organ koji je izrekao alternativnu mjeru	Broj maloljetnika	Broj krivičnih djela	Broj alternativnih mjera
1.	Osnovno državno tužilaštvo - ODT	107	115	115
2.	Više državno tužilaštvo - VDT	2	2	2
3.	Centar bezbjednosti - CB	24	24	24
UKUPNO		133	141	141

Pred CB/OB postupak je vođen prema 24 maloljetnika, a pred DT prema 109 maloljetnika.

U recidivu je bilo 15 maloljetnika i to: 8 maloljetnika je učinilo recidiv u 2021. godini (za 3 maloljetnika se vodio postupak pred ODT, a za 5 pred ODT i CB); a 7 maloljetnika je učinilo po jedno krivično djelo u 2021. godini i krivična djela u prethodnim godinama i prema njima je vođen postupak pred ODT. Na taj način 141 alternativna mjera je izrečena prema 133 maloljetna učinioca krivičnih dela.

TABELA 2: Prikaz vrsta izrečenih alternativnih mjera, prema nadležnom organu

Rb. Br.	Alternativna mjera	Broj alternativnih mjera izrečenih od strane ODT	Broj alternativnih mjera izrečenih od strane VDT	Broj alternativnih mjera izrečenih od strane CB	Ukupno
1	Opomena	100		15	115
2	Poravnanje sa oštećenim	7		9	16
5	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	4			4
6	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	2	1		3
8	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	2	1		3
	UKUPNO	115	2	24	141

Od ukupno 141 izrečene alternativne mjere u 2021. godini i to: 115 opomena (100 opomena od strane ODT i 15 opomena od strane CB/OB); 26 vaspitnih naloga (15 vaspitnih naloga od strane ODT, od tog broja 7 poravnanja sa oštećenim), 2 vaspitna naloga od strane VDT (uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji; plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove); i 9 poravnanja izrečenih od strane CB/OB.

TABELA 3: Primjena alternativnih mjera – opomena, vaspitni nalog, poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP), prema organu koji je izrekao mjeru

Rb. br.	OPŠTINA	ODT	VDT	CB
1.	Bar	13		3
2.	Bijelo Polje			2
3.	Cetinje	5		
4.	Herceg Novi	2		
5.	Kolašin	2		1
6.	Nikšić	38		10
7.	Pljevlja	1		4
8.	Podgorica	49	2	1
9.	Rožaje			3
10.	Ulcinj	5		
UKUPNO		115	2	24

U 2021. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava, alternativne mjere – opomena i vaspitni nalozi izrečeno je od strane 8 ODT, kao i od 1 VDT.

Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP), u 2021. godini, izrečeni su u 7 CB/OB.

TABELA 4: Primjena alternativne mjere – opomena, prema organu koji je izrekao mjeru

Rb. Br.	OPŠTINA	ODT	CB
1.	Bar	11	
2.	Bijelo Polje		2
3.	Cetinje	4	
4.	Herceg Novi	1	
5.	Kolašin		1
6.	Nikšić	33	5
7.	Pljevlja	1	4
8.	Podgorica	45	
9.	Rožaje		3
10.	Ulcinj	5	
UKUPNO		100	15

U 2021. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava, alternativna mjera - opomena je izrečena u 7 ODT. Najveći broj opomena izrečen je u ODT Podgorica (45), u ODT Nikšić (33) i ODT Bar (11), od ukupno izrečenih 100 opomena. Po 1 opomena izrečena je u ODT Herceg Novi i ODT Pljevlja, 4 opomene izrečene su u ODT Cetinje, a 5 opomena u ODT Ulcinj.

Od 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, u 2021. godini opomena je izrečena u 5 CB/OB, i to najviše u: CB Nikšić (5); CB Pljevlja (4), OB Rožaje (3), od ukupno 15 opomena.

TABELA 5: Primjena alternativne mjere - poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP)

Rb. Br.	Organ koji je izrekao alternativnu mjeru – poravnanje (član 68)		Broj poravnanja
1.	Centar bezbjednosti	Bar	3
2.	Centar bezbjednosti	Nikšić	5
3.	Centar bezbjednosti	Podgorica	1
UKUPNO			9

Od ukupno 21 CB/OB, u 2021. godini, od strane 3 CB/OB maloljetnici su upućeni na poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP). Poravnanje sa oštećenim je primijenjeno prema 9 maloljetnika, i to u: CB Nikšić (5), zatim u CB Bar (3) i u CB Podgorica (1). Od ukupno 9 poravnanja, sva su izvršena putem izvinjenja.

TABELA 6: Prikaz vrsta alternativnih mjera-opomene i vaspitni nalozi izrečenih od strane Državnog tužilaštva-DT

MJERE	ODT Bar	ODT Cetinje	ODT Herceg Novi	ODT Kolašin	ODT Nikšić	ODT Pljevlja	ODT Podgorica	ODT Ulcinj	VDT Podgorica	UKUPNO
Opomena	11	4	1		33	1	45	5		100
Poravnanje sa oštećenim	2				5					7
Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada			1	1			2			4
Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove		1					1		1	3
Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji				1			1		1	3
UKUPNO	13	5	2	2	38	1	49	5	2	117

Državna tužilaštva su su 2021. godini izrekla ukupno 117 alternativnih mjera i to: 100 opomena i 17 vaspitnih naloga.

Od zakonom predviđenih 9 vrsta vaspitnih naloga, osnovna državna tužilaštva su izrekla 4 vrste i to:

- vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim (7);
- vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (4);
- plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (3);
- vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (3).

Od ukupno 13 ODT, pred 1 tužilaštvom je primijenjeno: 4 vrste alternativnih mjera (ODT Podgorica); 2 vrste alternativnih mjera (ODT: Bar, Cetinje, Herceg Novi, Kolašin i Nikšić; VDT Podgorica); 1 vrsta alternativne mjere (ODT: Pljevlja i Ulcinj).

Najviše alternativnih mjera je izrečeno od strane ODT Podgorica (49), i to: 45 opomena i 4 vaspitna naloga: obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (2); plaćanje novčanog

iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (1); uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (1).

Pred ODT Nikšić je izrečeno 38 alternativnih mjera, i to: 33 opomene i 5 vaspitnih naloga-poravnanje sa oštećenim.

Pred VDT Podgorica izrečena su 2 vaspitna naloga: plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (1); uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (1).

Od ukupno 13 ODT, i 2 VDT, vaspitni nalozi su izrečeni pred 6 ODT i pred 1 VDT, a opomena je izrečena u 7 ODT.

TABELA 7: Prikaz primjene alternativnih mjera – vaspitni nalog, prema organu koji je izrekao vaspitni nalog

Rb. Br.	Organ		Broj izrečenih vaspitnih naloga
1.	ODT	Bar	2
2.	ODT	Cetinje	1
3.	ODT	Herceg Novi	1
4.	ODT	Kolašin	2
5.	ODT	Nikšić	5
6.	ODT	Podgorica	4
7.	VDT	Podgorica	2
UKUPNO			17

U 2021. godini, od strane 6 ODT i 1 VDT, izrečeno je 17 vaspitna naloga. Od ukupno 9 vrsta vaspitnih naloga, primijenjeno je 4. Najviše vaspitnih naloga izrečeno je pred ODT Nikšić (5), ODT Podgorica (4). Po 2 vaspitna naloga izrečena su pred ODT Bar, ODT Kolašin i VDT Podgorica, a po 1 vaspitni nalog izrečen je pred ODT Cetinje i Herceg Novi.

TABELA 8: Prikaz vrsta vaspitnih naloga izrečenih od strane DT, prema polu maloljetnika

Rb. Br.	Vrsta vaspitnog naloga	Broj izrečenih vaspitnih naloga	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Poravnanje sa oštećenim	7		7
2.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	4	1	3
3.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	3	1	2
4.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	3		3
UKUPNO		17	2	15

Najčešće je primjenjen vaspitni nalog-poravnanje sa oštećenim pred ODT, prema 7 maloljetnika, i to: pred ODT Bar (2) i ODT Nikšić (5). Sva poravnjanja su izvršena putem izvinjenja.

Vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada izrečen je prema 4 maloljetnika, i to: 2 pred ODT Podgorica (1 maloljetnik je ispunio vaspitni nalog, a 1 maloljetnik započinje sa izvršenjem u 2022. godini); 1 pred ODT Herceg Novi (1 maloljetnik je djelimično ispunio vaspitni nalog) i 1 pred ODT Kolašin (1 maloljetnik je ispunio vaspitni nalog). Kod primjene navedenih vaspitnih naloga, državni tužilac je donio odluku o odbačaju krivične prijave.

Vaspitni nalog – plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove, uzrečen je prema 3 maloljetnika, i to: 1 pred ODT Cetinje, koji je ispunjen (u iznosu od 225,00€, u roku od 3 mjeseca); 1 pred VDT Podgorica, koji je ispunjen (u iznosu od 800,00€, u roku od 2 mjeseca); i 1 pred ODT Podgorica (u iznosu od 150,00€, u roku od 2 mjeseca), a koji započinje sa izvršenjem u 2022. godini.

Vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili dugoj odgovarajućoj organizaciji izrečen je prema 3 maloljetnika i to: 1 pred ODT Kolašin, koji je ispunjen; 1 pred VDT Podgorica, koji je ispunjen; i 1 pred ODT Podgorica, koji je djelimično ispunjen, a odluka nadležnog državnog tužioca će biti donijeta u 2022. godini.

Kod vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, radni angažman – društveno korisni rad je usmjeren na: razvoj lične potrebe maloljetnika da svojim trudom-radom popravi učinjenu grešku i učini dobro drugome, zajednici; razvoj pozitivnog odnosa prema radu, navike rada, zadovoljstva u radu, kulture rada; razvoj discipline, volje i pozitivnih karakteristika maloljetnika; doprinos ustanovi/organizaciji/zajednici kao rezultat rada maloljetnika; nečinjenje novih krivičnih djela. Radni angažman – humanitarni rad je usmjeren na: razvoj osjetljivosti maloljetnika za potrebe drugih i brige o dobrobiti drugih ljudi; razvoj odgovornosti za zajednicu, kroz prihvatanje norme socijalne odgovornosti – pružanje pomoći drugim ljudima, koji zavise od

pomoći drugih lica; prihvatanje prosocijalnih aktivnosti organizacije – dijeljenje sa drugima, pomaganje, saradnja; razvoj poželjnog, moralnog ponašanja i s tim u vezi razvoj empatije, altruizma; nečinjenje novih krivičnih djela

Vaspitni nalog - plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove, se primjenjuje u slučaju kada maloljetnik svojim radom ostvaruje prihod ili posjeduje sopstvenu imovinu (ušteđevinu i sl.), sa ciljem: prihvatanja odgovornosti za svoje postupke; razvijanja osjećaja odgovornosti, dužnosti prema obavezama, sebi i drugim ljudima; razvoja osjetljivosti za potrebe drugih i brige o dobrobiti drugih ljudi; razvoja odgovornosti za zajednicu, kroz prihvatanje prosocijalnih aktivnosti - dijeljenje sa drugima, pomaganje; razvoja poželjnog, moralnog ponašanja i s tim u vezi razvoj empatije, altruizma te nečinjenja novih krivičnih djela.

Vaspitni nalog - uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji se primjenjuje u cilju razvoja psihosocijalne zrelosti i lični razvoj maloljetnika kroz: preuzimanje odgovornosti za učinjeno krivično djelo i sticanje uvida u neprihvatljivost činjenja krivičnih djela; prepoznavanje rizika za pojavu društveno neprihvatljivog ponašanja, uzdržavanje od neprihvatljivog ponašanja i kršenja zakona; jačanje ličnih faktora zaštite maloljetnika od rizičnog ponašanja; sagledavanje posljedica svog ponašanja; preuzimanje odgovornosti i kontrole za svoje ponašanje; sticanje uvida u način svog reagovanja u stresnim situacijama i učenje djelotvornih načina ponašanja; rješavanje konkretnih poteškoća koje maloljetnik ima u svakodnevnom funkcionisanju, lično, u međuljudskim odnosima, u okruženju; sticanje uvida u svoje snage, pozitivne obrasce ponašanja; usvajanje/razvoj komunikacijskih, socijalnih i životnih vještina; usvajanje društveno prihvatljivog sistema vrijednosti; planiranje svoje budućnosti, u skladu sa zadacima adolescencije. Takođe, ovaj vaspitni nalog doprinosi otklanjanju rizika koji mogu biti uzrok neprihvatljivog ponašanja maloljetnika, osnaživanju porodice za pružanje podrške maloljetniku u usvajanju društveno prihvatljivog ponašanja, kao i nečinjenju novih krivičnih djela od strane maloljetnika.

TABELA 9: Prikaz učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti, polu i nadležnom organu, kod primjene poravnanja maloljetnika sa oštećenim

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član KZ	Broj KD	UKUPNO		ODT		CB	
				Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Laka tjelesna povreda	152	9		9		4		5
2.	Ugrožavanje sigurnosti	168	2		2		1		1
3.	Neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka	176	1		1		0		1
4.	Krađa	239	1		1		1		0
5.	Teška krađa	240	1		1		1		0
6.	Ucjena	251	2		2		0		2
UKUPNO			16		16		7		9

U 2021. godini izrečeno je 16 naloga-poravnanje sa oštećenim.

Vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim je bio češće primijenjen kod krivičnih djela sa elementima nasilja (14), nego kod krivičnih djela sa elementima krađe (2).

Vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim je izrečen prema dječacima (16).

Od ukupno 16 naloga – poravnanje sa oštećenim, 7 su izrečena pred ODT, a 9 pred CB/OB.

Svi vaspitni nalozi su ispunjeni i to putem izvinjenja.

TABELA 10: Prikaz krivičnih djela prema uzrastu i polu izvršioca, u vrijeme izvršenja krivičnog djela kod primjene poravnanja maloljetnika sa oštećenim

Rb. Br.	Uzrast na izvršenju KD	Broj izvršenih KD	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	13 godina	1		1
2.	14 godina	4		4
3.	15 godina	5		5
4.	16 godina	3		3
5.	17 godina	3		3
UKUPNO		16		16

U 2021. godini primijenjeno je ukupno 16 vaspitna naloga-poravnanje sa oštećenim, i to prema 16 maloljetnih lica muškog pola (7 maloljetnika je u recidivu, na način da su u 2021. godini učinila po 2 krivična djela za koja im je izrečeno: poravnanje 2; opomena pa poravnanje 3; poravnanje pa opomena 3), a raspon godina je od 13 do 17.

TABELA 11: Prikaz učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti i polu, kod primjene poravnanja maloljetnika sa oštećenim putem izvinjenja

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član KZ	Broj KD	UKUPNO		ODT		CB	
				Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Laka tjelesna povreda	152	9		9		4		5
2.	Ugrožavanje sigurnosti	168	2		2		1		1
3.	Neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka	176	1		1				1
4.	Krađa	239	1		1		1		
5.	Teška krađa	240	1		1		1		
6.	Ucjena	251	2		2				2
UKUPNO			16		16		7		9

Poravnanje maloljetnika sa oštećenim putem izvinjenja, najčešće je izvršeno zbog učinjenog krivičnog djela laka tjelesna povreda (9 dječaka), a 11 od 16 krivičnih djela učinjeno je na štetu drugog maloljetnog lica.

Takođe, poravnanje putem izvinjenja je češće primijenjeno kod krivičnih djela sa elementima nasilja (14), nego sa elementima krađe (2).

Vaspitni nalog - poravnanje sa oštećenim, doprinosi otklanjanju rizika u ponašanju maloljetnog učinioca krivičnog djela kroz: mirno, konstruktivno i aktivno učešće u rješavanju svog problema; razvoj odgovornosti za razumijevanje situacije i onoga što je dovelo do sukoba/spora; prihvatanje odgovornosti za svoje postupke; priznanje nepovoljnih posljedica krivičnog djela za oštećeno lice; naknadu materijalne/nematerijalne štete napravljene u krivičnom djelu: popravljjanje narušenih međuljudskih odnosa; nečinjenje novih krivičnih djela (maloljetnik vodi računa o ponašanju i budućem odnosu sa žrtvom i drugima).

Ovaj vaspitni nalog za oštećenog obezbjeđuje: mogućnost izbora; da izrazi svoje potrebe i osjećanja; da traži i dobije odgovor/informacije; da bude aktivni učesnik u rješavanju svog problema; uvid da je prepoznata njegova pozicija oštećenog, da može da dobije zaštitu; da dobije izvinjenje i naknadu štete od maloljetnog učinioca krivičnog djela; da se oporavi od posljedica štete koja mu je nanijeta.

Izvinjenje je obavezni dio medijacije između maloljetnog učinioca i žrtve, pri čemu je izvinjenje emocionalni proces, nije samo riječ. U tom procesu medijator, na odvojenim sastancima, priprema maloljetnika i oštećenog za zajednički susret na kojem dolazi do izvinjenja i oprostaja. Važan je način komunikacije maloljetnika, koji treba da bude s poštovanjem i iskrenim žaljenjem, kao i sadržaj izvinjenja. Obraćanje maloljetnike treba da je autentično, usmjereno na potrebe oštećenog i nanijetu mu povredu i na iskazivanje sopstvene odgovornosti u vezi toga te nuđenje nadoknade nematerijalne/materijalne štete, kako se ne bi izazvalo novo povrjeđivanje i neprijatna osjećanja žrtve, iritiranje i odustajanje žrtve od razgovora i od poravnanja, već prihvatanje izvinjenja, opraštanje i pomirenje, a time i poravnanje. Zbog toga je izvinjenje obavezni dio poravnanja, kao nadoknada emocionalne štete, a tokom procesa poravnanja može biti dogovoren i način nadoknađivanja emocionalne/materijalne štete ukoliko je ista pričinjena.

Na taj način se ovim vaspitnim nalogom obezbjeđuje tretman prilagođen žrtvi i maloljetniku, ali i širenje ideje posredovanja/medijacije u zajednici i uvid o korisnosti nenasilnog rješavanja sukoba.

TABELA 14: Prikaz ukupno učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti krivičnog djela i polu maloljetnika

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	2		2
2.	Laka tjelesna povreda	152	17		17
3.	Ugrožavanje sigurnosti	168	8	2	6
4.	Neovlašćeno fotografisanje	174	2		2
5.	Neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka	176	1		1
6.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	3	1	2
7.	Krađa	239	8	1	7
8.	Teška krađa	240	1		1
9.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	2	1	1
10.	Oduzimanje vozila	248	10		10
11.	Ucjena	251	2		2
12.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	9		9
13.	Nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti	287	59	13	46
14.	Neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga	300	1		1
15.	Izazivanje opšte opasnosti	327	1		1
16.	Uništenje, oštećenje i uklanjanje znakova kojima se upozorava na opasnost	332	1		1
17.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	8	1	7
18.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	2	1	1
19.	Izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje	370	1		1
20.	Lažno prijavljivanje	388	1		1
21.	Nasilničko ponašanje	399	1	1	
22.	Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija	403	1		1
UKUPNO			141	21	120

U 2021. godini je primijenjena 141 alternativna mjera.

Kod maloljetnih učinilaca krivičnih djela u 2021. godini značajno prevladavaju: krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), a u vezi kršenja epidemioloških mjera u vezi COVID19 (59) i krivična djela sa elementima nasilja (45), u odnosu na krivična djela sa elementima krađe (21), krivična djela iz oblasti saobraćaja (10) i omogućavanje uživanja opojnih droga (1).

Većinu krivičnih djela učinili su maloljetna lica muškog pola, a 21 maloljetnica učinila je: krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, a u vezi kršenja epidemioloških mjera u vezi COVID19 (13); krivična djela sa elementima nasilja (4); krivična djela u oblasti krađe (2); i krivična djela iz oblasti saobraćaja (2).

Kao učnici krivičnih djela sa elementima nasilja, evidentirani su većinom maloljetnici muškog pola (41) i 4 maloljetna lica ženskog pola.

U dostavljenim podacima (opis izvršenja krivičnog djela) za 2021. godinu, bilo je moguće izdvojiti sljedeće oblike vršnjačkog nasilja: tuča (2); udarci šakama u lice, glavu, tijelo (13); udarci metalnim boksom (3); udarci nogama (3); udarci letvom (1); gađanje kamenom u glavu (1); gađanje metalnim ventilom u glavu (1); verbalne prijetnje (6); prijetnje nožem (1); objavljivanje tuđih intimnih fotografija (2); lažna prijava (1); lažna objava na portalu (1); grafiti mržnje (1).

Od naprijed navedenog, tri evidentirane maloljetnice primijenile su u 2021. godini sljedeće oblike nasilja: prijetnje (2), udarac nogom (1).

Prema punoljetnim licima evidentirani su sljedeći oblici nasilja: udarci šakom (1); verbalne prijetnje (1); hvatanje za vrat, čupanje kose (1). Od navedenog, jedna maloljetnica je izvršila udarac šakom.

Evidentirani su i sljedeći oblici uništenja tuđe imovine: lomljenje stakla na vozilima (5); gađanje kamenom nadzorne kamere (3); lomljenje stakla na školi (1); lomljenje stakla na ogradi groblja (1); gađanje kamenom autobusa sa putnicima (1); uništenje saobraćajnih znakova (1); izazivanje požara (1), a navedeno su učinila maloljetna lica muškog pola.

TABELA 15: Prikaz učinjenih krivičnih djela sa elementima nasilja, koje su učinili maloljetnici, prema polu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	2		2
2.	Laka tjelesna povreda	152	17		17
3.	Ugrožavanje sigurnosti	168	8	2	6
4.	Neovlašćeno fotografisanje	174	2		2
5.	Neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka	176	1		1
6.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	3	1	2
7.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	9		9
8.	Lažno prijavljivanje	388	1		1
9.	Nasilničko ponašanje	399	1	1	
10.	Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija	403	1		1
UKUPNO			45	4	41

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja prevladavaju maloljetnici muškog pola, i to: uzrasta 17 godina (16 dječaka), uzrasta 16 godina (9 dječaka i 3 djevojčice), i uzrasta 15 godina (9 dječaka i 1 djevojčica), u odnosu na uzrast 14 godina (5 dječaka).

Ukupno 4 djevojčice izvršile su 4 krivična djela, na uzrastu od 15 (1) i 16 godina (3).

TABELA 16: Prikaz učinjenih krivičnih djela sa elementima nasilja, koje su učinili maloljetnici, prema uzrastu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Broj krivičnih djela	14 godina	15 godina	16 godina	17 godina	18 godina
1.	Teška tjelesna povreda	151	2	1		1		
2.	Laka tjelesna povreda	152	17	3	3	2	8	1
3.	Ugrožavanje sigurnosti	168	8		1	4	3	
4.	Neovlašćeno fotografisanje	174	2		2			
5.	Neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka	176	1		1			
6.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	3	1	1		1	
7.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	9	3	3	1	2	
8.	Lažno prijavljivanje	388	1				1	
9.	Nasilničko ponašanje	399	1				1	
10.	Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija	403	1			1		
UKUPNO			45	8	11	9	16	1

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja, češće se javljaju maloljetnici uzrasta 17 godina (16), 16 i 15 godina (po 9), u odnosu na uzrast od 14 godina (5).

TABELA 17: Prikaz vrste alternativnih mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela sa elementima nasilja

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo sa elementima nasilja	Izrečena maloljetnicima od strane ODT	Izrečena maloljetnicima od strane CB	Ukupno krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Opomena	19	11	30	3	27
2.	Poravnanje sa oštećenim	5	7	12		12
3.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	2		2		2
4.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	1		1	1	
UKUPNO		27	18	45	4	41

Kod krivičnih djela sa elementima nasilja primijenjeno je skoro dvostruko više opomena (27), nego vaspitnih naloga (14).

Poravnanja su izvršena putem izvinjenja.

Ukupno 2 izrečena vaspitna naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (pred ODT Podgorica), 1 je uspješno izvršen, a 1 će se primijeniti u 2021.

Takođe, 1 vaspitni nalog - plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove, je uspješno izvršen (pred ODT Cetinje, u iznosu od 225,00€, u roku od 3 mjeseca).

TABELA 18: Prikaz krivičnih djela sa elementima krađe koje su učinili maloljetnici, prema polu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Krađa	239	8	1	7
2.	Teška krađa	240	1		1
3.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	2	1	1
4.	Oduzimanje vozila	248	10		10
UKUPNO			21	2	19

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima krađe pojavljuju se u većini maloljetnici muškog pola (19).

TABELA 19: Prikaz učinjenih krivičnih djela sa elementima krađe, koje su učinili maloljetnici, prema uzrastu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Broj krivičnih djela	14 godina	15 godina	16 godina	17 godina
1.	Krađa	239	8	3	3	1	1
2.	Teška krađa	240	1	1			
3.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	2			1	1
4.	Oduzimanje vozila	248	10	1	2	4	3
UKUPNO			21	5	5	6	5

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima krađe, podjednako je zastupljen uzrast od 14, 15 i 17 godina (po 5 maloljetnika) i uzrast od 16 godina (6 maloljetnika).

TABELA 20: Prikaz vrste alternativnih mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela sa elementima krađe

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo krađa	Izrečena od strane ODT	Izrečena od strane CB	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Opomena	16	3	19	2	17
2.	Poravnanje sa oštećenim	2		2		2
UKUPNO		18	3	21	2	19

Kod krivičnih djela sa elementima krađe u većini su primijenjene opomene (19), u odnosu na vaspitni nalog (2), a primijenjeni su vaspitni nalozi - poravnanje sa oštećenim, koji su izvršeni putem izvinjenja.

TABELA 21: Prikaz krivičnih djela iz oblasti saobraćaja koje su učinili maloljetnici, prema polu

Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	8	1	7
Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	2	1	1
UKUPNO		10	2	8

TABELA 22: Prikaz krivičnih djela iz oblasti saobraćaja koje su učinili maloljetnici, prema uzrastu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Broj krivičnih djela	14 godina	16 godina	17 godina
1.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	8	1	3	4
2.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	2		1	1
UKUPNO			10	1	4	5

Kod izvršenja krivičnih djela iz oblasti saobraćaja, pojavljuje se: 8 učinioca muškog pola, češće uzrasta 17 godina (5), nego uzrasta 16 godina (2) i 14 godina (1); 2 učinioca ženskog pola, uzrasta 16 godina.

TABELA 23: Prikaz vrste alternativni mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela iz oblasti saobraćaja

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo ugrožavanje bezbjednosti saobraćaja	Izrečena od strane ODT	Broj alternativnih mjera	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Opomena	8	8	1	7
2.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	1	1	1	
3.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	1	1		1
UKUPNO		10	10	2	8

Kod izvršenja krivičnih djela iz oblasti saobraćaja primijenjene su 2 vrste alternativnih mjera: opomena (8); vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (1, koji je djelimično ispunjen i krivična prijava je odbačena) i vaspitni nalog - plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (1, primjena počinje u 2022. godini)

Tabela: Prikaz krivičnog djela nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, član 287, po polu i uzrastu maloljetnika

UZRAST	ODT		CB		UKUPNO
	muški	ženski	muški	ženski	
14 godina	5	1			6
15 godina	8	1			9
16 godina	11	2			13
17 godina	21	9	1		31
UKUPNO	45	13	1		59

Krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), je u vezi sa pandemijom COVID19, odnosno kršenjem propisanih epidemioloških mjera u vezi COVID19.

U 2021. godini kod maloljetnih učinilaca krivičnih djela značajno prevladava krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), a u vezi kršenja epidemioloških mjera u vezi COVID19 (59 krivična djela iz člana 287 KZCG, u odnosu na ukupno učinjenih 141 krivičnih djela).

U vezi krivičnog djela nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), maloljetnici su najčešće kršili sljedeće epidemioške mjere: u najvećoj mjeri zabranu napuštanja stana u propisanom vremenu (34), zatim zabranu okupljanja više lica u stambenom prostoru (21), a značajno manje zabranu međugradskog saobraćaja (3), nepoštovanje rješenja o samoizolaciji (1). Svima je izrečena opomena (56), osim za 2 maloljetnika, kojima je izrečen vaspitni nalog - uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (1 pred ODT Podgorica, 1 pred ODT Kolašin) i za 1 maloljetnika, kojem je izrečen vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, pred ODT Kolašin.

U 2021. godini epidemiološke mjere su češće kršila maloljetna lica muškog pola (46), nego ženskog pola (13).

Evidentirana su maloljetna lica uzrasta: 17 godina (22 dječaka i 9 djevojčica); 16 godina (11 dječaka i 2 djevojčice); 15 godina (8 dječaka i 1 djevojčica); 14 godina (5 dječaka i 1 djevojčica).

Za krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), izrečeno je 56 opomena i 3 vaspitna naloga.

Pred ODT je izrečeno 55 opomena, i to:

- ODT Bar (3)
- ODT Cetinje (1)
- ODT Nikšić (22)
- ODT Pljevlja (1)
- ODT Podgorica (26)
- ODT Ulcinj (2).

Pred CB/OB je izrečena je 1 opomena, i to:

- CB Bijelo Polje (1).

U 2021. godini zrečena su i 3 vaspitna naloga:

- 1 maloljetniku je, za 2 krivična djela nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), izrečen jedinstveni vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (ODT Kolašin), koji je uspješno izvršen
- 1 vaspitni nalog – obavljanje društveo korisnog ili humanitarnog rada, koji je uspješno izvršen (ODT Kolašin)
- 1 vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (ODT Podgorica), koji je djelimično ispunjen, odluka državnog tužioca za maloljetnike se prenosi u 2022. godinu

TABELA 24: Prikaz ukupno učinjenih krivičnih djela prema uzrastu i polu maloljetnih učinilaca, u vrijeme izvršenja krivičnog djela

Rb. Br.	Uzrast maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Broj izvršenih krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	13 godina	1		1
2.	14 godina	20	1	19
3.	15 godina	28	2	26
4.	16 godina	32	5	27
5.	17 godina	59	13	46
6.	18 godina	1		1
UKUPNO		141	21	120

Kao učinioca krivičnih djela u 2021. godini najviše je evidentiranih maloljetnika uzrasta 17 godina: 59 maloljetnih lica (46 dječaka i 13 djevojčice); zatim uzrasta 16 godina: 32 maloljetna lica (27 dječaka i 5 djevojčica); zatim uzrasta 15 godina: 28 maloljetna lica (26 dječaka i 2 djevojčice); pa uzrasta 14 godina: 20 maloljetnih lica (19 dječaka i 1 djevojčica).

TABELA 25: Prikaz maloljetnika prema školskoj spremi u vrijeme izvršenja krivičnog djela i polu

R.br.	Školovanje maloljetnika	Broj maloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Završio OŠ	6		6
2.	Završio 8 razreda OŠ	1	1	
3.	8. razred OŠ	2		2
4.	9. razred OŠ	13	1	12
UKUPNO OSNOVNA ŠKOLA		22	2	20
5.	Završio SŠ	3		3
6.	1. razred SŠ	20	1	19
7.	2. razred SŠ	27	2	25
8.	3. razred SŠ	37	7	30
9.	4. razred SŠ	7	6	1
10.	Vanredno 2 razred SŠ	1		1
11.	Vanredno 3 razred SŠ	1		1
UKUPNO SREDNJA ŠKOLA		96	16	80
Nepotpuni podaci o školovanju				
12.	Učenik	14	1	13
13.	Pismen	1	1	
14.	Nema podataka	8	1	7
Ukupno nepotpuni podaci o školovanju		23	3	20
UKUPNO SVE KATEGORIJE ŠKOLOVANJA		141	21	120

Kako podaci za maloljetnike prema kojima su izrečene alternativne mjere nisu dostavljeni sa svim specifičnim informacijama, nije bilo moguće precizno razvrstati maloljetnike u obrazovne razrede ni uočiti školske sredine u kojima se češće javljaju problemi u ponašanju maloljetnika ni koliko je maloljetnika prekinulo školovanje.

Na navedeni način, evidentirano je 106 maloljetnika koji su u vrijeme izvršenja krivičnog djela u redovnom obrazovnom procesu, i to: 15 maloljetnika u redovnom obrazovnom procesu u osnovnoj školi; 91 maloljetnika u redovnom obrazovnom procesu u srednjoj školi.

U slučaju vanrednog školovanja evidentirana su 2 maloljetnika, i to: u 2. i 3. razredu srednje škole, u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

Iz prikupljenih podataka se može reći i da je još 10 maloljetnika bilo u obrazovnom procesu i to: 6 maloljetnika je završilo osnovnu školu; 1 maloljetnik je prekinulo pohađanje osnovne škole; 3 maloljetnika su završila srednju školu.

Za 23 maloljetnika su dostavljeni nepotpuni podaci iz kojih se ne može zaključiti kakvog su obrazovnog statusa.

TABELA 26: Prikaz maloljetnika prema recidivu, polu i prebivalištu (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)

Rb. Br.	Opština	UKUPNO	U 2021		Iz prethodnih godina	
			djevojčica	dječaka	djevojčica	dječaka
1.	Bar	3		1		2
2.	Kolašin	1				1
3.	Nikšić	8		5		3
4.	Podgorica	3		2		1
Ukupno		15		8		7

U 2021. godini evidentirana su 133 maloljetna učinioca krivičnih djela, i to: 21 djevojčica, i 112 dječaka.

U recidivu je bilo ukupno 15 maloljetnih lica muškog pola, od kojih je 8 maloljetnika izvršilo po 2 krivična djela u 2021. godini, za koje im je izrečeno 16 alternativnih mjera, a 7 maloljetnika je izvršilo krivično djelo u prethodnim godinama i u 2021. godini. Na taj način 133 maloljetnika je u 2021. godini izvršilo 141 krivično djelo za koje im je izrečena 141 alternativna mjera.

U odnosu na 2021. godinu i period od kada se vodi evidencija izrečenih alternativnih mjera (septembar 2021. godine), u recidivu je bilo 15 maloljetnika muškog pola.

Osam (8) maloljetnika su učinila po 2 krivična djela u 2021. godini:

- 1 maloljetnik je u 2021. godini učinio: 1 krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje sa oštećenim pred CB Nikšić; zatim je učinio još 1 krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečen vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, pred ODT Nikšić
- 1 maloljetnik je u 2021. godini učinio: 1 krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje sa oštećenim, pred CB Nikšić; zatim je učinio 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima, čl. 287 KZCG, za koje mu izrečena opomena pred ODT Nikšić
- 1 maloljetnik je u 2021. godini učinio: 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima, čl. 287 KZCG, za koje mu izrečena opomena pred ODT Nikšić; zatim učinio 1 krivično djelo ugrožavanje sigurnosti, čl. 168 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje sa oštećenim pred CB Nikšić
- 1 maloljetnik je u 2021. godini učinio: 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima, čl. 287 KZCG, za koje mu izrečena opomena pred ODT Podgorica; zatim je učinio 1 krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje pred CB Podgorica
- 1 maloljetnik je u 2021. godini učinio: 1 krivično djelo oduzimanja vozila, čl. 248 KZCG, za koje mu je izrečena opomena pred ODT Bar, zatim je učinio 1 krivično djelo krađa, čl. 239 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje pred ODT Bar
- 1 maloljetnik je u 2021. godini učinio: 1 krivično djelo ugrožavanje sigurnosti, čl. 168 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje sa oštećenim pred ODT Nikšić, zatim je učinio

1 krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečena opomena pred CB Nikšić

7. 1 maloljetnik je u 2021. godini učinio: 1 krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje sa oštećenim pred CB Nikšić, zatim je učinio krivično djelo uništenje, oštećenje i uklanjanje znakova kojima se upozorava na opasnost, čl. 332 KZCG, za koje mu je izrečena opomena pred ODT Nikšić
8. 1 maloljetnik je u 2021. godini učinio: 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima, čl. 287 KZCG, za koje mu izrečena opomena pred ODT Podgorica, zatim je učinio 1 krivično djelo teška tjelesna povreda, čl. 151 KZCG, za koje mu je izrečen vaspitni nalog obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada pred ODT Podgorica

Od ukupno 15 maloljetnika koji su u recidivu 2021. godine, 8 maloljetnika su učinila po 2 krivična djela u 2021. godini, za koja im je izrečeno 7 opomena (pred ODT Podgorica: 2; pred ODT Nikšić: 3; pred CB Nikšić; pred ODT Bar: 1; pred CB Nikšić: 1; i 8 poravnanja, koja su izvršena putem izvinjenja (pred ODT Nikšić: 2; pred CB Nikšić: 4; pred ODT Podgorica: 1; pred ODT Bar: 1) i 1 vaspitni nalog obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, koji je uspješno izvršen (pred ODT Kolašin).

Sedam (7) maloljetnika je učinilo po jedno krivično djelo u 2021. godini i krivična djela u prethodnim godinama:

1. 1 maloljetnik je: u 2020. učinio 1 krivično djelo oduzimanje vozila, čl. 248 KZCG, za koje mu je u 2020. izrečena opomena pred ODT Nikšić, i, u 2020., još 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima, čl. 287 KZCG, za koje mu je u 2021. godini izrečena opomena pred ODT Nikšić
2. 1 maloljetnik je u: 2020. učinio 1 krivično djelo ugrožavanje javnog saobraćaja, čl. 339 KZCG, za koje mu je izrečena opomena pred ODT Podgorica, a u 2021. je učinio 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima, čl. 287 KZCG, za koje mu izrečena opomena pred ODT Podgorica
3. 1 maloljetnik je: u 2019. učinio 1 krivično djelo sitna krađa, čl. 246 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje sa oštećenim pred CB Bar; u 2020. učinio je 1 krivično djelo oduzimanje vozila, čl. 248 KZCG, za koje mu je izrečena opomena pred ODT Bar, zatim još 1 krivično djelo oduzimanje vozila, čl. 248 KZCG, za koje mu je izrečen vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim pred ODT Bar; u 2021. je učinio 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima, čl. 287 KZCG, za koje mu izrečena opomena pred ODT Bar
4. 1 maloljetnik je: u 2018. učinio 1 krivično djelo krađa, čl. 239 KZCG, za koje mu je izrečena opomena pred ODT Bar, a u 2021. je učinio 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima, čl. 287 KZCG, za koje mu izrečena opomena pred ODT Bar
5. 1 maloljetnik je: u 2019. učinio 1 krivično djelo uništenje i oštećenje tuđe stvari, čl. 253 KZCG, za koje mu je izrečena opomena pred ODT Nikšić, zatim je u 2021. je učinio 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima, čl. 287 KZCG, za koje mu izrečena opomena pred ODT Nikšić
6. 1 maloljetnik je: u 2019. učinio 1 krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG, za koje mu je u 2020. izrečeno poravnanje sa oštećenim pred OB Kolašin; u 2020. je učinio 1 krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje sa oštećenim pred OB Kolašin; u 2021. godini je učinio 2 krivična djela nepostupanje po zdravstvenim propisima, čl. 287 KZCG, za koje mu je izrečen jedinstveni vaspitni nalog -

uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji, pred ODT Kolašin

7. 1 maloljetnik, je: u 2019. učinio 1 krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje sa oštećenim pred CB Nikšić; zatim je u 2021. učinio učinio 1 krivično djelo uništenje i oštećenje tuđe stvari, čl. 253 KZCG, za koje mu je izrečena opomena pred ODT Nikšić

Od ukupno 15 maloljetnika koji su u recidivu 2021. godine, 6 maloljetnika su za po 1 krivično djelo evidentirani u 2021. godini, 1 maloljetnik je učinio 2 krivična djela u 2021. godini i izvršili su još ukupno 10 krivičnih djela u prethodnim godinama (2018. /1/, 2019. /4/, 2020. /5/). Njima je izrečeno: 11 opomena (pred ODT Nikšić: 5; ODT Podgorica: 2; pred ODT Bar: 4); 5 poravnanja (pred CB Nikšić:1; OB Kolašin: 2; CB Bar: 1; ODT Bar: 1), od kojih su 4 izvršena uspješno-putem izvinjenjaa 1 neuspješno; za dva krivična djela u 2021. izrečen je 1, jedinstveni, vaspitni nalog - uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji, koji je uspješno izvršen (ODT Kolašin).

TABELA 27: Prikaz maloljetnika u recidivu, prema polu i uzrastu (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)

Rb. Br.	Uzrast	UKUPNO	U 2021		Iz prethodnih godina	
			djevojčica	dječaka	djevojčica	dječaka
2	14 godina	2		2		
3	15 godina	3		1		2
4	16 godina	4		3		1
5	17 godina	6		2		4
Ukupno		15		8		7

Raspon uzrasta maloljetnika koji su u bili recidivu u 2021. godine je od 14 do 17 godina. Svi maloljetnici su muškog pola.

TABELA 28: Prikaz maloljetnika u recidivu, prema polu i školskoj spremi (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)

Rb. Br.	Školska sprema maloljetnika	Broj maloljetnika u recidivu	Broj dječaka u recidivu	Broj djevojčica u recidivu
1.	9. razred OŠ	1	1	
UKUPNO OSNOVNA ŠKOLA		1	1	
2.	1. razred SŠ	2	2	
3.	2. razred SŠ	5	5	
4.	3. razred SŠ	5	5	
UKUPNO SREDNJA ŠKOLA		12	12	
Nepotpuni podaci o školovanju				
5.	Nema podataka	2	2	
Ukupno nepotpuni podaci o školovanju		2	2	
UKUPNO SVE KATEGORIJE ŠKOLOVANJA		15	15	

Od ukupno 15 maloljetnika koji su u recidivu, 12 se nalazi u redovnom obrazovnom procesu u srednjoj školi, 1 pohađa osnovnu školu, a za 2 maloljetnika nema podataka.

U 2021. godini kriminalni recidivi maloljetnika se javljaju u:

- Baru (ODT),
- Kolašinu (OB),
- Kotoru (ODT),
- Pljevljima (CB),
- Podgorici (ODT) i
- Rožajama (OB)

Prije 2021. godine recidivi su zabilježeni:

- u 2020. godini u: Baru, Kolašinu, Kotoru, Pljevljima, Podgorici i Rožajama
- u 2019. godini u: Baru, Nikšiću i Podgorici
- u 2018. godini u: Baru, Nikšiću, Podgorici i Rožajama
- u 2017. godini u: Baru, Bijelom Polju (i Mojkovcu), Podgorici i Ulcinju
- u 2016. godini u: Baru, Kolašinu, Kotoru, Nikšiću i Podgorici
- u 2015. godini u: Kolašinu i Nikšiću
- u 2014. godini u: Kotoru, Nikšiću i Podgorici.

Prevenција maloljetničkog kriminaliteta je proces eliminacije svih kriminogenih faktora koji su doveli do izvršenja krivičnog djela, zatim proces usvajanja pozitivnih stavova i ponašanja koji će maloljetniku omogućiti da ostvari samopoštovanje i poštovanje drugih, da postane koristan i

zadovoljan član društva. Tome doprinosi i krivični postupak ukoliko se učini primjerenim svakom djetetu, razumljivim, prihvatljivim za dijete i uz vođenje računa da je dijete – mlada osoba koja nije navršila 18 godina, ranjivo jer nema potrebnu zrelost, znanje, iskustvo, otpornost, što sve zahtijeva pažljivo postupanje prema njima.

Stoga ZOPPMUKP i međunarodni standardi daju Stručnoj službi aktivno učešće u krivičnom postupku, a državne tužioce upućuju da se oslanjanju na pomoć Stručne službe u postupanju prema maloljetnicima/djeci.

Tako, Stručna služba: pribavlja relevantne informacije o djetetu od institucija; razgovara sa djetetom i roditeljima, predstavnicima drugih institucija; objedinjava prikupljene informacije; sačinjava nalaz i mišljenje sa preporukom za primjenu alternativne/vaspitne mjere/sankcije; prati i sačinjava izvještaj o izvršenju mjera; sačinjava nalaz i mišljenje sa preporukom da se dijete sasluša/ne sasluša, o načinu saslušanja i preduzimanja mjera zaštite prema djetetu u vezi saslušanja, u toku krivičnog postupka i generalno; učestvuje u saslušanju djeteta pred tužilaštvom putem ispitivanja djeteta uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe i primjene mjera zaštite, čime pomaže da državni tužilac bolje razumije dijete, kao i da dijete bolje razumije državnog tužioca i krivični postupak.

Takođe, ZOPPMUKP i međunarodni standardi ukazuju na značaj specijalizacije stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i kontinuirane obuke, kako bi svi zaposleni u oblasti sprovođenja zakona posjedovali isto stručno znanje, vještine i kulturu zaštite prava djece koja su učinila krivično djelo i prava djece kao žrtve/svjedoka krivičnih djela, čemu Stručna služba daje svoj doprinos, posebno kroz preporuku i primjenu odgovarajućih mjera zaštite njihovih prava i dobrobiti. Zaštita izbora je davanje iskaza putem audiovizuelne tehnike: saslušanje se vrši u zasebnoj prostoriji u kojoj se nalaze samo dijete i stručno lice iz Stručne službe, koje prema instrukcijama državnog tužioca za maloljetnike ispituje dijete - razgovara sa djetetom na prilagođeni način o tome što se desilo, a prisustvo državnog tužioca i ostalih učesnika u postupku iz druge prostorije se obezbjeđuje putem audiovizulene tehnike. Takav, zaštićujući i povjerljiv postupak, obezbjeđuje djetetu dodatnu sigurnost, smanjuje na najmanju moguću mjeru dodatnu traumatizaciju i sekunradnu viktimizaciju, čuva njegovo mentalno zdravlje, samopoštovanje i samopouzdanje.

Prateći kriterijume za izbor vaspitne mjere prema maloljetniku u krivičnom postupku: porodični i širi sredinski uslovi u kojima dijete živi; uzrast, zrelost, lična svojstava; stepen vaspitnih i obrazovnih teškoća; težina krivičnog djela; pobude iz kojih je učinio krivično djelo; kako se ponašao poslije činjenja krivičnog djela, Stručna služba, uz aktivno učešće maloljetnika i njegovih roditelja, daje preporuku za izricanje konkretne alternativne mjere ili krivične sankcije. Pri tome, težina krivičnog djela se razmatra na kraju procjene i nije odlučujuća za izbor vaspitne mjere. Ovo stoga što je svrha svake mjere u krivičnom postupku da obezbijedi brigu, zaštitu, nadzor i pomoć, uticaj na vaspitanje, pravilan razvoj i odgovornost maloljetnog učinioca krivičnog djela

Na navedeni način, posebno kroz individualizaciju i aktivno učešće u primjeni alternativnih mjera i krivičnih sankcija, Stručna služba doprinosi posebnosti i prilagođenosti postupka prema maloljetniku, jer ako dijete ne shvati smisao krivičnog postupka, neće sagledati ni svoju odgovornost u izvršenju krivičnog djela, ni štetu po žrtvu i društvo, ni opasnost kriminalnog ponašanja niti će željeti da uloži trud u ličnu promjenu i u popravljavanje/nadoknadu štete.

Stoga, Stručna služba podržava primjenu svih 9 vrsta vaspitnih naloga na cijeloj teritoriji države i kontinuirano radi na unaprjeđivanju postupka procjene, izbora, izricanja i primjene alternativnih

mjera, procedure izvršenja i praćenja uspješnosti ispunjavanja vaspitnih naloga. To podrazumijeva i da državna tužilaštva traže učešće Stručne službe u krivičnom postupku prema maloljetnom učiniocu krivičnog djela.

Stručna služba omogućava efikasnu provjeru da li je prema maloljetniku već izricana alternativna mjera (opomena, vaspitni nalog), kao i informacije o broju i vrstama izrečenih mjera, uspješnosti njihove primjene. To, takođe, podrazumijeva i da državna tužilaštva i centri/odjeljenja bezbjednosti ažurno dostavljaju Stručnoj službi svu dokumentaciju o izrečenim alternativnim mjerama.

Tako Stručna služba doprinosi unaprijeđivanju krivičnog postupka prema maloljetnom učiniocu krivičnog djela i krivično-pravne zaštite djece/maloljetnih oštećenih i djece/maloljetnih svjedoka, kroz zalaganje za zaštitu njihovih interesa, prava i dobrobiti - za njihovu uspješnu socijalizaciju, osnaživanje i oporavak, a time i za dobrobit zajednice, što je zajednička odgovornost svih stručnjaka u pravosuđu. Takođe, krivičnopravnom intervencijom preko socijalnih, vaspitnih i alternativnih mjera zaštite i podrške, kojima se, bez represije, obezbjeđuje uspješno vaspitanje, socijalizacija i integracija maloljetnika, spriječava se ponovno vršenje krivičnih djela i pokazuje maloljetniku da krivični postupak može biti bezbjedno mjesto na kojem će dobiti razumijevanje, podršku i pomoć u rješavanju problema koji su doveli do činjenja krivičnog djela.

Načelnica Stručne službe

**Dijana Popović-Gavranović,
dipl. socijalna radnica**